

જાગૃતિ સંદેશ

Price : 5/-

Total Page : 32

Monthly

JAGRUTI SANDESH

Vol - 21

Issue No. 3

Mumbai

March 2021

ગઈ કાલની કલ્પના આજની હકીકત

**ARTIFICIAL
WORLD**

MAJESTIC MEADOWS

DHEKALE VIRAR
Your Own Resort Home

WEEKEND HOMES STARTING FROM

₹ 15,51,000/-*

મુંબઈ નજીક-વિરાર-હાયવે ટય, નાકોડા ધામ જૈન મંદિર સામે

૪.૫ એકરમાં ફેલાયેલુ ભવ્ય પ્રોજેક્ટ બધીજ એમીનીટીઝ સાથે સ્વીમીંગ પુલ, ગેમ્સ રૂમ, ૨ રેસ્ટોરન્ટ, ક્લબ હાઉસ અને ઘણુ બધુ...

Actual Sample Unit

Actual Image

Actual Image

રેડી પહેશન અને
અંડર કંસ્ટ્રક્શન વિકેન્ડ હોમ

તમારૂ પોતાનું રીસોર્ટ હોમ
બુક કરો ફક્ત ₹51,000/-
ફ્લેક્સી પેમેન્ટ પ્લાન

Gym

Games Room

Table Tennis

Pool Table

Restaurant & Bar

Banquets

Vandri Dam, Picnic Spot - 5 mins away

Strategic Consultant

Site Address: Majestic Meadows, Opp. Nakoda Dham Jain Temple, Dhekale Village, Ganja-Dhekale, Virar, NH-8, Mumbai-Ahmedabad Highway, Pin - 401 404.
Email: majesticmeadows18@gmail.com | www.majesticmeadows.in

CALL: 9607 000 405 / 9137 098 076

Maha RERA No.: P99000001734 / P99000016265 • <http://maharera.mahaonline.gov.in>

Project by

*T&C Apply

Advt.

જૈન જાગૃતિ સેન્ટર સેન્ટ્રલ બોર્ડ

જાગૃતિ સંદેશ

૨૦૧, માથારૂ આર્કેડ, સુભાષ રોડ, ગરવારે પોલિસ્ટરની નજીક,
એક્સિસ બેન્કની ઉપર વિલેપાર્લા (પૂર્વ), મુંબઈ-૫૭.
ફોન: ૦૨૨-૬૬૯૭૩૦૩૮/૦૨૨-૬૬૯૫૬૬૯૯
Website: www.jainjagruti.com
E-mail: admin@jainjagruti.com
editor@jainjagruti.com

માનદ તંત્રી : શ્રી ચંદ્રકાંત એફ. શાહ

કેબિનેટ કમિટી ૨૦૨૦-૨૦૨૧

- ચેરમેન : શ્રી પ્રફુલ્લ વી. કામદાર
તા.ભૂ.પૂ.ચેરમેન : શ્રી સંજય બી. શાહ
વાઈસ ચેરમેન : શ્રી કિશોર એસ. શેઠ
શ્રી વિનોદ એ. જૈન
સેક્રેટરી જનરલ : શ્રી જયંતીભાઈ કે. છાડવા
સેક્રેટરી : શ્રી ઉદય ડી. સંઘવી
શ્રી અનિલ જી. દોશી
શ્રી મીતેષ એમ. અંબાવી
શ્રી ભાવિન જે શાહ
ડેવલપમેન્ટ સેક્રેટરી : શ્રી રાજેશ સી. ગાંધી
ખજાનચી : શ્રી રાજેશ આર. ભણસાલી
શ્રી પ્રફુલ્લ પી મહેતા
તંત્રી : શ્રી ચંદ્રકાંત એફ. શાહ

જેજેસી-સેન્ટ્રલ બોર્ડ ચેરિટેબલ ટ્રસ્ટ-કમિટી

- ચેરમેન / કાયમી ટ્રસ્ટી : શ્રી જિતેન્દ્ર એસ. કોઠારી
તા.ભૂ.પૂ.ચેરમેન/અનુદાન ટ્રસ્ટી : શ્રી કિશોર એન. શાહ
વાઈસ ચેરમેન / ટ્રસ્ટી : શ્રી રમેશ જે. મોરબિયા
વાઈસ ચેરમેન / કાયમી ટ્રસ્ટી : શ્રી સંજય બી. શાહ
સેક્રેટરી / કાયમી ટ્રસ્ટી : શ્રી પ્રફુલ્લ વી. કામદાર
સેક્રેટરી / ટ્રસ્ટી : શ્રી અમિત ડી. કોઠારી
ખજાનચી / ટ્રસ્ટી : શ્રી હસમુખ કે. દેવિયા

(અનુદાન ટ્રસ્ટી)

શ્રી પ્રવીણ જી. શાહ, શ્રી કમલેશ સી. શાહ

કાયમી ટ્રસ્ટી :

- શ્રી હર્ષદ જે. ગાંધી શ્રી અનિલ જી. દોશી
શ્રી રાજેશ સી. ગાંધી શ્રી રાજેશ આર. ભણસાલી

(ટ્રસ્ટી)

- શ્રી કિશોર એસ. શેઠ શ્રી શૈલેષ ડી. શાહ
શ્રી જયંતી કે. છાડવા શ્રી ધર્મેશ એસ. જૈન

શ્રી ચંદ્રકાંત એફ. શાહ

આમંત્રિત

- શ્રી દિનેશ વ્હી. શાહ શ્રી કીર્તિ કે. શાહ
શ્રી કિરણ એચ. શાહ શ્રી મુકેશ સી. શાહ
શ્રી રસિક એન. કોઠારી શ્રી મહેંદ્ર પી. શાહ
શ્રી ઉદય ડી. સંઘવી શ્રી રમેશ જી. લાખાણી

પત્રિકામાં પ્રગટ થતા લેખો કે વિચારો લેખકના અંગત છે. તેની સાથે સંસ્થા કે તંત્રી સહમત છે એમ માની લેવું નહીં. કાનૂની કાર્યવાહીનું અધિકાર ક્ષેત્ર મુંબઈ રહેશે.

છૂટક મૂલ્ય રૂ.૫/- વાર્ષિક લવાજમ રૂ.૫૦/-

Message From The CHAIRMAN....

મારા સ્નેહાળ મિત્રો, ભાઈઓ તથા બહેનો - બાળકો,

દરેક માણસ સ્વભાવે ચાલાક છે.

મગજમાં ચાલતું વિચારોનું મશીન

ચાલાકીનું ઉત્પાદન કરતું રહે છે. માણસ મનમાં કોઈ ને કોઈ રમત રચે છે અને પછી એ રમત રમતો રહે છે. ક્યારેક જીતે છે અને ક્યારેક હારે. માણસ પણ જ્યારે ચાલાકીમાં હારે ત્યારે પોતાને મૂર્ખ માનવા તૈયાર હોતો નથી. રમત છે, આવું તો થાય, એવું વિચારીને મન મનાવતો રહે છે.

ચાલાકી અને ચતુરાઈમાં જમીન-આસમાન જેટલો ફર્ક છે. ચાલાકીમાં દાવપેચ છે, ચતુરાઈમાં સમજદારી છે. ચાલાકીમાં કોઈને પાડી દેવાની દાનત છે, ચતુરાઈમાં કોઈનું બૂઝું ન થાય અને બધાનું ભલું થાય તેવી ભાવના છે. ચાલાકી ક્યારેક જીતે છે પણ મોટા ભાગે હારે છે, ચતુરાઈ હંમેશાં જીતે છે. તકલીફ ત્યારે ઊભી થાય છે જ્યારે માણસ ચાલાકીને જ ચતુરાઈ સમજવા માંડે છે.

એક શેઠને ત્યાં એક નોકર કામ કરે. દુકાને કોઈપણ વ્યક્તિ આવે એટલે શેઠ બડાઈ ફૂંકે કે મારો નોકર સાવ ડોબો છે. હું ન હોઉં તો આખો ધંધો પડી ભાંગે. લોકો પુરાવો માગે એટલે શેઠ એક નુસખો અજમાવે. શેઠ એક હાથમાં એક રૂપિયો રાખે અને બીજા હાથમાં બે પાવલી રાખે.

નોકરને રાડ પાડીને બોલાવે અને કહે કે આ બેમાંથી તારે જે જોઈએ એ લઈ લે. નોકર હંમેશાં બે પાવલી લઈ લ્યે. શેઠ કહે, જુઓ કેવો ડોબો છે! બે સિક્કા જોઈને ઉપાડી લ્યે છે. તેને એટલી અક્કલ નથી કે આ એક સિક્કાની કિંમત પેલા બે સિક્કા કરતાં વધારે છે. ગ્રાહકો માની લ્યે કે શેઠનો નોકર ખરેખર બુદ્ધિનો બળદ છે.

એક વખત એક ગ્રાહકે નોકર પાસે જઈને તેને સમજાવ્યું કે તું રોજ મૂરખ બને છે. આ વાત સાંભળીને ખડખડાટ હસતાં

નોકરે કહ્યું કે, હું મૂરખ નથી, પણ જે દિવસે હું રૂપિયો ઉપાડીશને એ દિવસથી આ ખેલ બંધ થઈ જશે. મને બે પાવલી પણ નહીં મળે. શેઠને થશે કે નોકર તો બુદ્ધિવાળો છે, હવે આ ખેલ ન કરાય. શેઠ ભલેને નાટક કરે, મને તો રોજ બે પાવલી મળે છે ને!

હવે તમે કહો જોઈએ કે આ બેમાંથી કોણ ચાલાક નથી? ચાલાકી વાપરવા જાવ ત્યારે સામેથી પણ ચાલાકી જ મળે છે. પોતાને ચાલાક સમજીને અંતે માણસ મૂરખ જ બનતો હોય છે. બધાને બસ સોગઠાં ગોઠવવાં છે. બને ત્યાં સુધી આવી વૃત્તિઓથી બચવું જોઈએ.

જિંદગી ચેસની રમત નથી. જિંદગી ચાલબાજી નથી. ચેસ ભલે બુદ્ધિશાળીની રમત કહેવાતી હોય પણ અંતે તેમાં સામેવાળાનાં પ્યાદાં મારવાની જ વૃત્તિ હોય છે, જીવનમાં આવી વૃત્તિ માણસને હિંસક બનાવતી હોય છે.

માણસ હિંસક પ્રાણી નથી. માણસ સંવેદનશીલ જીવ છે. જેટલી ચાલાકી ઓછી એટલી સહજતા વધારે. આજે તો રાજકારણમાં ન હોય એવો માણસ પણ પોલિટિક્સ રમતો રહે છે. તું તો જબરો પોલિટિશિયન છે ચાર! એવું કોઈ કહે ત્યારે માણસ ફુલાઈને ફાળકો થઈ જાય છે.

ચાલાકીથી મળતી જીત અંતે તો એક પ્રકારની છેતરપિંડી જ છે. જે સાચું હોય એની જ જીત થાય એ જરૂરી છે અને આપણે જ દર વખતે સાચા હોઈએ એ જરૂરી નથી. હું ખોટો છું એ સ્વીકારવામાં જ ઘણી વખત સાચી જીત હોય છે. નક્કી આપણે કરવાનું હોય છે કે સત્યને જીતાડવું છે કે આપણે જીતવું છે?

છેતરપિંડી અને ચાલાકીની આવી જ એક ઘટનાને 'બેસ્ટ લોયર ઓફ ધ ચર'નો એવોર્ડ એનાયત થયો

હતો. અમેરિકાની કોર્ટનો આખો કેસ બહુ જ રસપ્રદ છે. એક માણસે ખૂબ જ મોંઘી સિગારનું એક બોક્સ ખરીદ્યું. આ માણસે સિગારનો વીમો ઉતરાવ્યો. વીમાના હેતુમાં એવું લખાયું કે, જો એક મહિનામાં આ સિગાર કોઈ કારણોસર સળગી જાય તો વીમા કંપનીએ વળતર આપવાનું.

વીમો લીધા પછી એક મહિનામાં આ માણસ બધી જ સિગાર મોજથી ફૂંકી ગયો. સિગાર પી ગયા પછી આ માણસે વીમા કંપની સામે વળતર મેળવવા દાવો ઠોક્યો. મારી બધી જ સિગાર સળગી ગઈ. મને વળતર આપો.

કોર્ટમાં કેસ ચાલ્યો. અદાલતે ચુકાદો આપ્યો કે વાત સાચી છે, બધી જ સિગાર સળગી ગઈ છે. વીમા કંપની દાવો ચૂકવે. અદાલતના આદેશ મુજબ વીમા કંપનીએ કોર્ટે કહેલાં નાણાં ચૂકવી દીધાં. પેલા માણસને થયું કે મારી ચાલાકી કામ કરી ગઈ. હું જીતી ગયો.

બીજા જ દિવસે વીમા કંપનીએ તેના પર છેતરપિંડીનો કેસ ઠોક્યો કે આ માણસે વીમાથી સુરક્ષિત વસ્તુને ઈરાદાપૂર્વક સળગાવી દીધી છે. કોર્ટમાં કેસ ચાલ્યો અને ઠગાઈના ગુનામાં તેની ધરપકડ થઈ! અદાલતે નોંધ્યું કે, ચાલાકી અંતે આવું જ પરિણામ નોતરે છે!

માણસ માણસ સાથે રમત રમે ત્યારે અંતે માણસાઈ જ હારતી હોય છે. ચાલાકી અંતે નીચાજોણું જ કરાવે છે. રમત, પોલિટિક્સ, પ્રપંચ, કાવાદાવા અને ખટપટ ટાળો, નહીં તો કોઈ દિવસ સારા કામ માટે નવરાશ જ નહીં મળે!

પોતાના અંતરઆત્માના સંકેત અનુસાર ચાલવું તે યશસ્વી થવાનો સૌથી સહેલો ઉપાય છે.

લિ. પ્રફુલ વી. કામદાર

ચૌરમેન: જે.જે.સી. - સેન્ટ્રલ બોર્ડ

જૈન જાગૃતિ સેન્ટર તથા જૈન જાગૃતિ સેન્ટર-સેન્ટ્રલ બોર્ડ ચેરિટેબલ ટ્રસ્ટના દ્વારા નીચેનાં પદાધિકારી તથા સર્વે સેન્ટરોના સેન્ટ્રલ બોર્ડના જન્મદિવસ નિમિત્તે ચેરમેન હાર્દિક શુભેચ્છા પાઠવે છે

APRIL CHARTER DATE

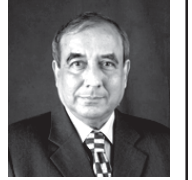
Sr. No.	Name Of Centre	Charter Date	President	Mobile No	Secretary	Mobile No.
1	Wadhwan	03-04-1999	Ketan Sheth	9898336934	Yogesh Shah	9879569090
2	Jamnagar	04-04-1999	Ashok Mehta	9879500558	Anil Mehta	9898720216
3	Beach Side	14-04-2005	Shailesh Shah	9821040426	Uday Sanghvi	9820013861
4	Suryapur Surat	19-04-1997	Hemant Shah	9825142993	S.K. Sheth	9374716205
5	Sayajinagari Vadodara	22-04-2001	Milan Shah	8905733111	Samir Gandhi	9825037460
6	Ladies Wing Bhavnagar	24-04-2016	Urmiben Shah	9374755915	Shilpa Nanavati	9374255077
7	Ghatkopar	26-04-1980	Jayendra Dadia	9869000028	Nehal Kothari	9820074061
8	Bombay Down Town	26-04-1998	Mukesh Shah	9892048785	Dhiren Gosalia	9322618916
9	Madhapar	27-04-2003	Sanjay Mehta	9824453153	Vinesh Shah	9825730334
10	Nakhatrana	27-04-2003	Jeet Shah	9408443571	Rushabh Shah	9428306408

JJC CENTRAL BOARD

Name : Rajesh R. Bhansali

Marriage Date : 29-4-1951

Mobile No. : 9820045847 **Email ID** account@saumildiamond.com

મનોરંજનની અટારીએથી

જે.જે.સી.

તારીખ

કાર્યક્રમ

- જેજેસી માંડવી : ૧૪-૧-૨૦૨૧ ઉતરાચણ નિમિત્તે ઉઘીયાની ઉજાણી ✦
  - : ૨૬-૧-૨૦૨૧ પ્રજાસત્તાક દિન - ધ્વજ વંદન ✦
  - : ૭-૩-૨૦૨૧ લુમન્સ ડે સેલીબ્રેશન ✦
  - : ૧૪-૨-૨૦૨૧ વેલેન્ટાઈન ડે ✦
- સંજ્ઞા : જમણ સાથે ✦ જમણ વિના ✦ નાસ્તો ✦

દરેક સેન્ટરના પ્રમુખ તથા સેક્રેટરીને આથી જાણ કરવામાં આવે છે કે દરેક કાર્યક્રમ પત્યા પછી તુરંત જ સર્ક્યુલર તથા ઈ-મેઈલ સેન્ટ્રલ બોર્ડની ઓફિસમાં પહોંચાડવામાં આવશે તો જ ત્યાર પછીના ઈસ્યુમાં છાપવામાં

Yuvamela 2021

Introducing for the first time
Virtual International Yuva Mela 2021
for JAINS across the Globe!

Date:
4th April 2021,
Sunday

Time: (IST)
07:00pm
Onwards

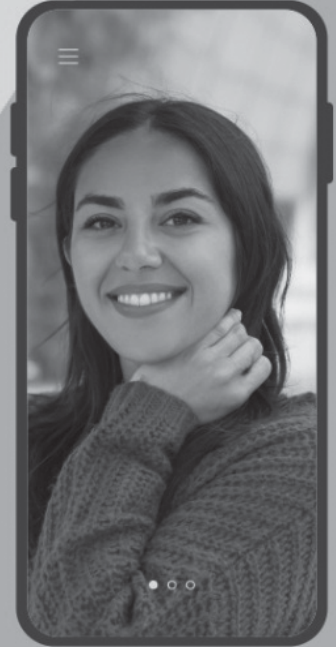
Virtual Meeting on Zoom App

Connect with same
community members

Online Event

100% Screened Profiles

We bring people together,
Find the one for you!

STANDARD TIME ZONE AS PER VARIOUS PARTICIPATING COUNTRIES

Nairobi: 04:30pm

L.A.C.A.: 05:30am

New York: 09:30am

London: 02:30pm

Dubai: 05:30pm

Chicago: 07:30am

Toronto: 09:30am

European Countries: 03:30pm

Perth: 09:30pm

For more information & details contact

Mr. Sanjay B. Shah +91.9821 050 169

(anytime between 8:00am - 10:00am | 8:00pm - 11:00pm)

You can also write
to us on:

jjckvli@gmail.com

હાથનો પ્રકાર કહે છે વ્યક્તિનું ભવિષ્ય

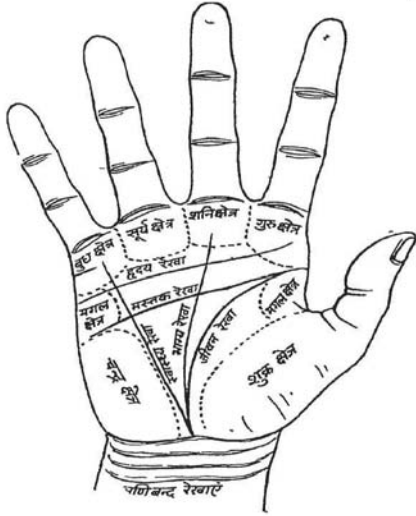
ગુરુગિરિ ઉપર કોસ

૧) સુખી લગ્ન ૨) ધનપ્રાપ્તિ

૩) કીર્તિલાભ

ગુરુગિરિ ઉપરનું કોસનું ચિહ્ન મનુષ્યનાં સુખી અને વિજયી લગ્નની આગાહી કરે છે. તે મનુષ્યના મનોરથો પૂરા થશે અને કીર્તિ પ્રાપ્ત થશે એનું સૂચન કરે છે.

ગુરુગિરિ ઉપર ત્રિકોણનું ચિહ્ન મનુષ્યની રાજનૈતિક ક્ષમતાની આગાહી કરે છે. એ મનુષ્ય

રાજ્યના પ્રતિનિધિ થશે કે રાજ્યનો અમલદાર થશે એવું સૂચન કરે છે.

ગુરુગિરિ ઉપર વર્તુળ

૧) વિજય ૨) ધન પ્રાપ્તિ ૩) કીર્તિ લાભ

ગુરુગિરિ ઉપર વર્તુળનું ચિહ્ન મનુષ્યની ફત્તેહની આગાહી કરે છે. એ મનુષ્યને માન અને કીર્તિ પ્રાપ્ત થશે એવું સૂચન કરે છે.

ગુરુગિરિ ઉપર ચોરસનું ચિહ્ન મનુષ્યની વિવેકબુદ્ધિની આગાહી કરે છે.

એ મનુષ્યનો આફતમાંથી ઉગારો થશે અને એની આબાદી થશે એનું સૂચન કરે છે.

ગુરુગિરિ ઉપરની સીધી ઊભી રેખા મનુષ્યના સુખની વૃદ્ધિની આગાહી કરે છે.

ગુરુગિરિ ઉપરનું ત્રિશૂળનું ચિહ્ન સર્વ પ્રકારના વિજયની આગાહી કરે છે.

ગુરુગિરિ ઉપર જાળું

૧) ધનની પાયમાલી ૨) આપવડાઈ

૩) પુષ્કળ વહેમ ૪) મત અભિમાન

ગુરુગિરિ ઉપરનું જાળાનું ચિહ્ન પ્રબળ સત્તા, અતિશય આપવડાઈ અને પુષ્કળ વહેમ તેમજ મત અભિમાનનું સૂચન કરે છે.

ગુરુગિરિ ઉપર ટાપુ

૧) ધનની પાયમાલી, ૨) કીર્તિને હાનિ

ગુરુગિરિ ઉપર ટાપુનું ચિહ્ન મનુષ્યના ધનની પાયમાલી કે કીર્તિની હાનિની આગાહી કરે છે. ગુરુગિરિ ઉપર ટાપુનું ચિહ્ન કે આડી રેખાનું ચિહ્ન મનુષ્યને આર્થિક મુશ્કેલી આવી પડશે એનું સૂચન કરે છે.

શનિગિરિ

સદાએ શોક ગ્લાનિ ને, આકંઠો દુઃખથી ભર્યા;

આંસુ બોર જેવાં કંઈ, આંખથી રહે છે સર્યા.

જગતની ઘોર દૃષ્ટા, ને વેરઝેર થકી ઠર્યો;

સદા શંકા અને ઈર્ષાથી, હૈયામાં રહે છે બળ્યો.

સભાઓ ને સમાજોનો, ત્યાગી છે એ પૂરેપૂરો;

સદા એકાંતનો વાસી, પ્રેમી એકાન્તનો પૂરો.

અતિ અભ્યાસ વૃત્તિનો, શોધક ભૂમિ દ્રવ્યનો;

ખગોલનો મહાન શોખી, બાલ એ શનિ દેવનો.

શનિના પ્રભાવવાળા મનુષ્યની સ્થિતિ આફતના

ડુંગર નીચે દટાયેલા મનુષ્ય જેવી છે. એની આંખમાં શ્રાવણ-ભાદરવાની રેલ સદાએ વહ્યા કરે છે. તે દુનિયાથી દાઝ્યો છે માટે દુનિયા તેને દાવાનળ જેવી લાગે છે. તેની ઝાળમાંથી બચવા માટે તે સદાએ અળગો ને અળગો રહે છે. દુનિયાને તે ડહાપણના બોધપાઠ આપતા રહે છે.

મા મલકાતા રે! જાણો જગ બિંદુ સમું;

આકાશમાં અથડાતા રે! જાણો વભ પુષ્પ સમું.

ઉપરથી શાંત જણાતા મહાસાગરમાં જેમ વડવાનળ રહે છે, તેમ તેના હૈયામાં હરહંમેશ ઈર્ષા ને વેરઝેરનો વડવાનળ ફૂર જગતના કારમાં વિધાનોને બાળી નાંખવાને પ્રજવળ્યા જ કરે છે. આકાશ પિતા અને પૃથ્વી માતાનો એ પનોતો પુત્ર આકાશ અને પૃથ્વીનાં તત્ત્વોનો પૂરેપૂરો અભ્યાસ કરે છે. અરે, એ તત્ત્વોનું ગુપ્ત એ ગહન કાર્ય તે જગત સમક્ષ પ્રત્યક્ષ કરે છે. તેની આ ચમત્કૃતિથી જગત તેના આગળ નમી પડે છે અને ધનના ટગલાથી તેને નવાજુ લે છે, છતાં પણ આ વિધિનો બાળક તેની પરવા કરતો નથી, તેની શોધખોળમાં તે આગળ ને આગળ વધ્યે જ જાય છે. તેની આ અજબ શક્તિથી જ દુનિયા તેની આગળ

મૂકી જાય છે. કેટલીક વખત તો તેની આ અજબ શોધમાં

‘ભાગ્ય રૂઠે કે રીઝે તેની મને પરવા નથી’

એમ બોલતો બોલતો તે પ્રાણથી પણ પરવારી જાય છે. આ રીતે પૃથ્વીનો બાળક અધૂરાં કાર્યો આદરી પૂરાં કરવા જ્યાંથી આવ્યો ત્યાં જ પરવારી જાય છે. કેવો વિચક્ષણ, ડાહ્યો આત્મસમર્પણથી સજ્જ!

ગુરુની આંગળીની જોડેની બીજી શનિની આંગળીના મૂળમાં જે ટેકરી જેવો ઉપસેલો ભાગ હોય છે તેને શનિગિરિ અથવા શનિનો પહાડ કહે છે.

શનિગિરિ

શનિગિરિ અથવા શનિનો પહાડ જો અતિશય વિસ્તૃત હોય તો મનુષ્ય સદાયે ભયભીત અને મોતથી ડરતો ફરે છે. તેને અચાનક આપઘાત કરવાનું મન થઈ આવે છે. આવી વૃત્તિ એ આવા ગાંડપણની નિશાની છે.

શનિગિરિ અથવા શાંતિનો પહાડ જો મધ્યમ કદે વિસ્તૃત હોય તો મનુષ્ય જન્મથી જ તત્ત્વજ્ઞાની, ગંભીર સાહિત્યને ચાહનારો અને ગંભીર સંગીતને પસંદ કરનારો થાય છે. તે લાગણીપ્રધાન ને શોકમૂર્તિ હોય છે. તે એકાદ પ્રેમી થાય છે અને કોઈ પણ પ્રકારનું સાહસ કરતાં પહેલાં પુષ્કળ વિચાર કરે છે.

શનિગિરિની ગેરહાજરી હોય તો મનુષ્ય ચંચળ વૃત્તિવાળું જીવન જીવે છે.

જો મનુષ્યના હાથમાં શનિ અને મંગળના ગિરિઓ કે પહાડો વિસ્તૃત હોય તો મનુષ્ય ચીડિયો, વાતવાતમાં વઢી પડનારો, પહેલે હુમલે સામાની ઉપર સત્તા અજમાવવાના સ્વભાવવાળો, કુટિલ, રીસાળ ને ઝેરી વૃત્તિવાળો તેમજ સ્વચ્છંદી રીતભાત અને સ્વચ્છંદી આચરણવાળો થાય છે.

જો મનુષ્યના હાથમાં ગુરુ અને શનિના ગિરિઓ કે પહાડો. સ્વલત્વૃત થયો હોય તો મનુષ્ય જીવનમાં ભાગ્યશાળી થાય છે.

શનિગિરિ ઉપર તારો

૧) ફાંસી ૨) સાપ કરડવાથી મરણ

૩) વીજળીથી મરણ

શનિગિરિ ઉપર તારાનું ચિહ્ન ખૂનના આરોપસર ફાંસીને માંચડે ચઢવાનું, સાપ કરડવાથી મોત થવાનું કે વીજળી પડવાથી મરણ નીપજવાનું સૂચન કરે છે.

શનિગિરિ ઉપર ત્રિકોણનું ચિહ્ન દુરુપયોગ કરવા ગુપ્ત અને ગહન શાસ્ત્રો શીખવાની ખાસ વૃત્તિનું સૂચન કરે છે.

શનિગિરિ ઉપર વર્તુળ

૧) ખાણોના વેપારમાં વિજય

૨) પૃથ્વીમાંથી ધન પ્રાપ્તિ

શનિગિરિ ઉપર વર્તુળનું ચિહ્ન ખાણોના વેપારમાં વિજય અને પૃથ્વીમાંથી ધનપ્રાપ્તિનું સૂચન કરે છે.

શનિગિરિ ઉપર ચોરસ ચિહ્ન આગામી આફતમાંથી ઊગરવાનું સૂચન કરે છે.

શનિગિરિ ઉપર એક સીધી લીટી રેખા સંપૂર્ણ ભાગ્યવાન શનિગિરિ ઉપર એક સીધી રેખાનું ચિહ્ન મનુષ્યના સંપૂર્ણ ભાગ્યનું સૂચન કરે છે.

શનિગિરિ ઉપર ત્રિશૂળનું ચિહ્ન મનુષ્યની મનોવૃત્તિ ને ભૂમિધનવૃત્તિ સમાલોચન કરે છે.

શનિગિરિ ઉપર જાળું સંપૂર્ણ દુર્ભાગ્ય

શનિગિરિ ઉપર જાળાનું ચિહ્ન મનુષ્યના જીવનભર અક્કર્મી ને અભાગિયો રહેવાનો છે, એ બાબતનું સૂચન કરે છે.

શનિગિરિ પર ચોકડીનું ચિહ્ન ગુપ્ત અને ગહનમાં ગહન શાસ્ત્રના દુરુપયોગનું સૂચન કરે છે.

શનિગિરિ ઉપર આડી રેખા, ટાપુ અને ટપકાનાં ચિહ્ન અચાનક આવી પડનારી ઘણી મોટી આફત અને સામાન્ય આફતનું સૂચન કરે છે.

શનિના પહાડ ઉપરનાં વર્તુળ, સીધી ઊભી રેખા અને ચોરસ એ ત્રણ જ ચિહ્ન શુભ છે. બાકીનાં અશુભ છે.

રવિગિરિ

કીર્તિને વધારે એવી પાયમાલી અને યશ આપો. એવું મરણ સારા મહાત્મા સિવાય બીજાને મળતું નથી.

સદા સૌંદર્યનો શોખી; ને આનંદી સ્વભાવનો;

કાર્તિક્ય કળાનો એ, પ્રભુ છે પ્રભુત્વનો.

સદાએ હાસ્ય છે મુખે, વિલાસી એ વિલાસનો,

આકર્ષણ તણો જાદુ, જાણો પુત્ર એ રવિરાજનો.

રવિપુત્રની પ્રેમભાવના એ જીવનની વસંત છે. સ્ત્રી અને સૌંદર્યના સન્માન એ વસંતનાં વધામણાં છે.

દિલમાં અનેરી ઊર્મિઓ ને આશાઓનો ઉદય એ મધુર પુષ્પોનો ખિલખિલાટ છે. એની કળાને કારીગરીની અનુપમ કૃતિ એ કોયલનું મનોરમ્ય ગુંજન છે. એની સરસ્વતીની ભક્તિ એ મોરના મીઠા ટહુકાર છે.

લક્ષ્મીની આરાધના એ બુલબુલનું સંગીત છે. કીર્તિની ઉપાસના એ મલપતી ઉષાનું પૂજન છે. એના રસબસ મનના મહોત્સવ એ જીવન-વસંતની પૂર્ણિમા છે.

કામદેવની કળા એ રતિનું આલ્વાન છે. એના સોહામણા જાદુ એ વસંતવેણનો મધુરો નાદ છે. એ નાદેનાદે જગત મુગ્ધ બનતું જાય છે.

ગુરુથી ત્રીજી અને શનિથી બીજી રવિની આંગળીના મૂળમાં જે ટેકરી જેવો ઉપસેલો ભાગ હોય છે તેને રવિગિરિ કે રવિનો પહાડ કહે છે.

ગુરુથી ત્રીજી અને શનિથી બીજી રવિની આંગળીના મૂળમાં જે ટેકરી જેવો ઉપસેલો ભાગ હોય છે તેને રવિગિરિ કે રવિનો પહાડ કહે છે.

-નક્ષત્રમાંથી સાભાર

માણસ પોતે જ પોતાનો ઉદ્ધાર કરવા જવાબદાર છે

પૂર્વ શ્લોકમાં આપણે જોયું કે યોગારુઢ વ્યક્તિ કઈ રીતે ઈન્દ્રિયને વશ કરે છે અને કર્મોમાં આસક્ત થયા વિના બધાં કર્મો ભગવાનને સમર્પિત કરી દે છે. આ અંકમાં વ્યક્તિ કઈ રીતે પોતાની સાધનામાં આગળ વધીને પોતાના આત્માનો ઉદ્ધાર કરી શકે છે, તે સમજાએ -

उद्धरेदात्मनात्मानं नात्मानमवसादयेत्।

आत्मैव ह्यात्मनो बन्धुरात्मैव रिपुरात्मनः ॥ (गीता- ૬/૫)

કોઈપણ વ્યક્તિ પોતે જ પોતાનો ઉદ્ધાર કરી શકે છે. આત્મા પોતે જ પોતાનો મિત્ર છે અને આત્મા પોતે જ પોતાનો શત્રુ છે.

અહીં આત્માના ઉદ્ધારની વિશેષ સાધના બતાવી છે. ગીતા કહે છે કે માણસ પોતે જ પોતાનો ઉદ્ધાર અથવા અવનતિ કરવા માટે જવાબદાર છે. આ સાધના ભૌતિક સાધનાની તુલનામાં અઘરી અને લાંબી છે, પરંતુ અશક્ય નથી. જેમ ભૌતિક સાધના કરવા અને તેમાં સફળ થવા માટે ખૂબ પુરુષાર્થ કરવો પડે છે. તેમ આધ્યાત્મિક સાધના કરવા માટે પણ ખૂબ પુરુષાર્થ કરવો પડે છે, પરંતુ એટલું જ પૂરવું નથી. આધ્યાત્મિક ક્ષેત્રમાં સાધના અર્થાત્ કેવળ જપ, તપ, દાન, વ્રત, યજ્ઞાદિક કરવાથી વ્યક્તિની સાધના પૂરી થતી નથી. તેને સાધનામાર્ગમાં આગળ વધવા અને તેમાં સફળ થઈને ઉચ્ચ આધ્યાત્મિક સ્થિતિને પામવા એક સાચા ગુરુની આવશ્યકતા રહે છે. ગુરુ દ્વારા જ શરીરના આત્મામાં રહેલા પરમાત્મા આપણા મિત્ર બને છે અને આત્મોદ્ધારનું કારણ બને છે.

મુંડક ઉપનિષદમાં ભગવાનને પામવા માટે અને ઉચ્ચ આધ્યાત્મિક સ્થિતિને પામવા ભગવાનનો સમ્યક્ સાક્ષાત્કાર હોય તેવા ગુરુનો આશ્રય કરવાની વાત કરવામાં આવી છે. ગુરુનાં માર્ગદર્શન વિના આધ્યાત્મિક ક્ષેત્રમાં કરેલી પ્રગતિ વિરુદ્ધ દિશામાં જાય તો આત્મા જ પોતે પોતાનો શત્રુ થઈ જાય છે. અર્થાત્ માયામય જાળમાં ફસાયેલો રહે છે અને ભગવાનનો સાક્ષાત્કાર થઈ શકતો નથી.

જોકે, ગુરુ મળ્યા એટલે એવું નથી કે સાધકને કાંઈ જ કરવાનું નથી. ખરેખર તો હવે જ સાધનની શરૂઆત થાય છે. ગુરુના આદેશ પ્રમાણે સાધકે ઝંપલાવવું પડે છે. તેણે કંઈક તો પુરુષાર્થ કરવો પડે. એક દષ્ટાંતથી સમજાએ.

એકવાર બકરીઓ જંગલમાં ચરવા માટે ગઈ સાંજ પડતાં બધી બકરીઓ પછી નિજસ્થાન પર જતી રહી, પરંતુ તેમાં એક બકરી જંગલમાં ભૂલી પડી ગઈ. તેણે બકરીઓના

સમૂહને શોધવાનું શરૂ કર્યું. ત્યાં કોઈ ન હતું. તેથી રાતના સમયે આમ-તેમ ભટકવા લાગી. ત્યાં તેણે સિંહનું પગલું જોયું. તે બકરી સિંહનાં પગલાં પાસે આવીને ઊભી રહી. થોડો સમય થયો એટલે વાઘ આવ્યો. તે બકરીને ખાવા માટે તરાપ મારવા ગયો, ત્યાં બકરીએ સિંહનું પગલું બતાવ્યું.

બકરીએ સિંહના પગલાંના શરણે છું, તેમ કહ્યું. તેથી વાઘ પાછો ફર્યો. આ જ પ્રમાણે જંગલના દરેક હિંસક પ્રાણીને બકરીએ સિંહનાં પગલાંનું શરણ બતાવ્યું. તેથી કોઈ બકરીનો શિકાર કરી શક્યું નહીં. છેવટે સિંહ પોતે ત્યાં આવ્યો. તેણે બકરીનો શિકાર કરવાનું ઈચ્છ્યું. ત્યારે બકરીએ કહ્યું - 'હું આ જંગલમાં ભૂલી પડી ગઈ અને તમારા પગલાંના શરણે રહી અને મારી રક્ષા થઈ. તેથી મારો શિકાર ન કરો અને મનો છોડી દો.' તેથી સિંહે વિચારીને કહ્યું - 'તું મારા શરણે આવી છે, તેથી હું તારી રક્ષા કરીશ. હું તને તારા સ્થાન સુધી પહોંચાડી દઈશ.'

અહીં બકરી એ આપણો આત્મા છે. સિંહના સ્થાન પર ગુરુ છે અને નિવાસસ્થાનના સ્થાન પર ભગવાન છે. તેથી બકરીને પોતાના નિવાસસ્થાન સુધી પહોંચવામાં સિંહરુપી ગુરુએ મદદ કરી. તેવી રીતે આપણે ઉચ્ચ આધ્યાત્મિક સ્થિતિને પામવા અને પોતાના આત્મામાં રહેલા ભગવાન સાથે મિત્રતા કરવા માટે ગુરુની આવશ્યકતા રહે છે.

શ્રીમદ્ ભાગવત પુરાણમાં ધ્રુવ આખ્યાન આવે છે. તેમાં બાળક ધ્રુવને પોતાના પિતાના ખોળામાં બેસવા મળતું નથી. તેથી રિસાઈને જંગલમાં સાધના માટે જાય છે, પરંતુ ગુરુ વિના સાધના અધૂરી કહેવાય. ભગવાનને પામી શકાય નહિ. તેથી જંગલમાં જતા રસ્તામાં નારદમુનિ મળી ગયા. તેમણે ધ્રુવને ગુરુરૂપે માર્ગદર્શન પૂરું પાડ્યું. અને ભગવાનને પામવા માટેનો સરળ રસ્તો બતાવ્યો. પછી નારદ મુનિના કહેવા પ્રમાણે ધ્રુવે માત્ર છ મહિનામાં ભગવાનનો સાક્ષાત્કાર કરી લીધો અર્થાત્ શરીરમાં રહેલો આત્મા અને તેમાં રહેલા પરમાત્મા ધ્રુવના મિત્ર બની ગયા. આમ, ધ્રુવને ગુરુ મળ્યા તેનાથી ધ્રુવે પોતાના આત્માનો ઉદ્ધાર પોતે જ કરી લીધો. આમ, સાચા ગુરુની આજ્ઞા પ્રમાણે કરેલી સાધનાથી આત્મા પોતાનો મિત્ર બની જાય છે. અર્થાત્ ભગવાનનો સાક્ષાત્કાર થઈ જાય છે, પરંતુ સાચા ગુરુ વિના સ્વહસ્તે સાધના કરવાથી તે પોતાના આત્માનો શત્રુ બની જાય અર્થાત્ ભગવાનનો સાક્ષાત્કાર ન થાય.

કુંભ સ્થાપનાની વિધી

કોઈપણ શુભકાર્યની શરૂઆત કુંભ સ્થાપના (કુંભ મુકવો, ઘડો મુકવો) દ્વારા કરવામાં આવે છે.

કુંભ સ્થાપનાની ક્રિયા એટલે આપણી પૃથ્વી ઉપર જે પાંચ શુભ તત્વો છે તેમનું આહ્વાન કરી અને તેમની સ્થાપના આપણી નવી જગ્યામાં કરવી.

અગ્નિ, પૃથ્વી, વાયુ, જળ, આકાશ આ પાંચ શુભ તત્વો છે.

દીપક પ્રગટાવવા દ્વારા અગ્નિ સ્થાપના આહ્વાન થાય છે.

માટીનો કુંભ તેનાથી પૃથ્વી તત્વનું આગમન થાય છે.

માટીના ઘડામાં જળ ભરવા દ્વારા જળતત્વનું આગમન થાય છે.

સુગંધિત ધૂપ કરવા દ્વારા વાયુતત્વનું આગમન થાય છે. જે ખુલ્લી જગ્યામાં આપણે રહેવાનું છે તે આકાશ તત્વ છે.

કુંભ સ્થાપના એ પવિત્ર ક્રિયા છે અને તેના દ્વારા શુભ ઊર્જા એટલે કે પોઝિટિવિટી ને આપણે આમંત્રિત કરીએ છીએ.

તેથી કોઈપણ નવી જગ્યા લઈએ તો કુંભ સ્થાપનાની ક્રિયા કર્યા સિવાય તેમાં કોઈપણ કાર્ય કરીએ તો તે નિષ્ફળ થાય છે અથવા તેનું શુભ ફળ પ્રાપ્ત થતું નથી.

તેથી કુંભ સ્થાપના કરવા માટે સારા મુહૂર્તનો આગ્રહ રાખવો જોઈએ, તેની માટે જો દિવસો કે મહિનાઓ સુધી પણ રાહ જોવી પડે તેમ હોય તો પણ જોવી કેમકે આ મુહૂર્ત ઉપર જ આપણા નવી જગ્યામાં સુખ, સમૃદ્ધિ, શાંતિ વગેરેનો આધાર છે.

હવે આપને કુંભ સ્થાપનાની સંપૂર્ણ વિધિ કેવી રીતે કરવી તે હું જણાવી રહ્યો છું.

કુંભ સ્થાપના ઘરની નાની બાલિકા અથવા તો સૌભાગ્યવતી સ્ત્રી પાસે જ કરાવવી જોઈએ.

કુંભ સ્થાપના ઘરના રસોડામાં અથવા તો ઈશાન ખૂણામાં કરવી જોઈએ. ઘર સિવાયના કોઈપણ સ્થળે ઈશાન ખૂણામાં જ કુંભ સ્થાપના કરવી કેમકે આ ખૂણો શુભ ઊર્જાનો (Positivity) ખજાનો છે.

કુંભ સ્થાપના જે જગ્યાએ કરવાની હોય તે જગ્યાને આગલા દિવસે અથવા તે દિવસે વહેલી સવારે ગુલાબજળ, ગંગાજળ અને પંચામૃત (દૂધ, દહીં, ઘી, સાકર અને પાણી)નું મિશ્રણ બનાવી ને સાફ કરવાની રહે છે.

બીજા દિવસે જ્યારે પણ કુંભ મુકવાનો હોય ત્યારે સૌપ્રથમ દરવાજે આસોપાલવ, આંબાનું અથવા તો ફૂલોનું તોરણ બાંધવું.

ત્યાર પછી જે સૌભાગ્યવતી સ્ત્રી ના હાથે અથવા તો બાલિકા ના હાથે કુંભ સ્થાપના કરવાની છે તેનો સૌ પ્રથમ ડાબો પગ ઘરના ઉંબરાની અંદર મૂકાવવો અને

પછી બીજાએ તેની પાછળ પ્રવેશ કરવો.

પ્રવેશ કર્યા પછી સૌપ્રથમ ઘરના દરવાજે ઉંબરા ઉપર કંકુનો સાથિયો કરવાનો રહે છે.

પછી જે જગ્યાએ કુંભ મુકવાનો છે ત્યાં કંકુથી સાથિયો કરવો તેની ઉપર સપ્તધાન્ય (મગ, દેશી ચણા, જુવાર, જવ, કાળા અડદ, મઠ, ચોળા)ની ટગલી કરવી તેની સાથે માટી ભેળવવી.

જે માટીનો કુંભ લાવ્યા હોઈએ તે આપણે જ્યારે પણ બજારમાંથી લાવીએ ત્યારે ચેક કરીને જ લાવવો.

કુંભ જ્યારે ભરવાની શરૂઆત કરીએ તે પહેલા તેમાં સોપારી, આખું મીઠું, ચાંદીનો સિક્કો તથા પંચરત્ન મૂકવાના હોય છે.

માટીના કુંભમાં નવકાર મંત્ર બોલતા બોલતા પાણીની અખંડ ધાર કરવી.

કુંભ થોડો ખાલી રાખવો જેથી તેમાં હવા રહી શકે.

સંપૂર્ણપણે કુંભ ભરવો નહીં.

આ રીતે કર્યા બાદ ઘડાની ઉપર શ્રીફળ મૂકવું.

શ્રીફળની આજુબાજુ આસોપાલવ, આંબા અથવા તો નાગરવેલના પાંચ પાન મુકવા.

ત્યારબાદ તેની ઉપર લીલું રેશમી કાપડ નાડાછડીથી બાંધવું. કંકુના છાંટણા કરવા.

ત્યારબાદ શ્વાસ સ્થિર કરીને આપણે જે જગ્યાએ સપ્તધાન્યની ટગલી કરી છે તેની ઉપર કુંભ મૂકવો.

કુંભ મૂક્યા પછી તીર્થંકર ભગવાન ફોટાની સ્થાપના કરવી.

ધૂપ પ્રગટાવો, તેનાથી દીપક કરવો અને પરમાત્મા અને કુંભને ધૂપ દિપક કરવા.

કુંભને ફૂલનો હાર અથવા ફૂલ ચડાવવા.

પછી નવકાર, ઉવસગ્ગહરં અને મોટી શાંતિ આ ત્રણ સૂત્ર બોલવા.

જો ના આવડતા હોય તો ૨૭ વખત નવકાર મંત્ર બોલવો.

ત્યારબાદ જે સૌભાગ્યવતી સ્ત્રીએ કે બાલિકા એ કુંભ મૂક્યો છે તેમને ખુશ કરવા એટલે કે ગિફ્ટ આપવી અથવા તો તેમને ગમતી વસ્તુ લાવી આપવી.

કુંભ મૂક્યા પછી પાંચમા, સાતમા અથવા તો નવમા દિવસે તેનું ઉત્થાપન કરવાનું હોય છે.

જે સપ્તધાન્યની ટગલી કરી છે તેનું રોજ ધ્યાન રાખવું તેમાં થોડું-થોડું પાણી છાંટવું, તેમ કરવાથી તેમાં જવારા ઉગે છે, જવારા જેટલા મોટા થાય તેટલી વધારે અને સારી પ્રગતિ આપણી નવી જગ્યામાં થાય છે. માટે આ બાબત ખાસ ધ્યાનમાં રાખવી.

કુંભનું ઉત્થાપન કર્યા પછી જે જવારા ઉગ્યા છે તેને માટીમાં મૂકી દેવા અથવા તો વહેતા પાણીમાં વહાવી દેવા. માટીના ઘડામાં જે પાણી છે તેનો ઘરમાં છંટકાવ કરવો.

માટીના ઘડા ને ઘરમાં ઉપયોગમાં લઈ શકાય.

શ્રીફળ ને દેરાસરમાં મૂકવું.

- જયોતિષ આચાર્ય વાસ્તુ વિશારદ, જૈન વિધિકાર

- સમકિત શાહ

જેજેસી મલાડ

જેજેસી મલાડ કમિટી તરફથી મહાવીર જયંતિના શુભ પ્રસંગે જરૂરતમંદોને રૂ. ૧૧૦૦/-ની એક એવી અનાજની ૫૧ કીટનું વિતરણ જેજેસી મલાડના નામ સાથે તેમના દ્વારા કરવામાં આવેલ હતું. તે ઉપરાંત ૧૩૧ કીટનું તેમણે વિતરણ કરેલ છે. તથા છેલ્લા કેટલાક દિવસોથી સવાર સાંજ ૧૨૦૦ રેડી ફૂડ પેકેટનું પણ વિતરણ કરેલ હતું, સેવાના આવા સુંદર કાર્ય માટે તેમની ખૂબખૂબ અનુમોદના...

મલાડ ઈસ્ટની સંસ્કાર સર્જન સંચાલિત જેડીટી હાઈસ્કૂલના જરૂરતમંદ પરિવારોને લગભગ ૧૫ દિવસ ચાલે એવી અનાજની ૧૭૮ કીટ જેમાંથી ૧૨૦ કીટ આપણા જેજેસી મલાડ તરફથી આપવામાં આવી હતી. ઉપરાંત ૫૦ કીટ આપણા સમાજના એક શુભેચ્છક તરફથી આપવામાં આવેલ હતી. આ એક કીટની સામગ્રીનું મૂલ્ય રૂ. ૮૫૫/- હતું.

જેજેસી મલાડ મેડિકલ ચેકઅપ કેમ્પ

જેજેસી મલાડ તા. ૫ માર્ચથી ૩૧ મે ૨૦૨૧ સુધી આ દરેક ચેકઅપ કેમ્પનો લાભ લઈ શકશે. હાલના મહામારીના સંજોગોને અનુલક્ષીને મેડિકલ ચેકઅપ જરૂરી હોવાથી જેજેસી-મલાડ આજના આ કપરા કાળમાં ડૉ. બી. એમ. જૈન તથા ડૉ. ચિરાગ શાહના સહયોગથી આપના સ્વાસ્થ્ય માટે અત્યંત કિંજાયતી દામે ગત વર્ષની જેમ ચેક-અપ કેમ્પનું આયોજન આપ તથા આપના કુટુંબીજનો માટે કરી રહ્યું છે. તે ચેકઅપની વિગત સાથે આપેલ કાર્ડમાં જણાવેલ છે. આપના પરિવાર સહ વધુમાં વધુ સભ્યો લાભ લેશોજી.

બ્લડ કલેક્શન માટે લેબના ટેકનીશીયનને ઘરે બોલાવવો હોય તો તેની સાથે ફોન પર વાત કરી જે કહે તે પ્રમાણે તેનો વિઝિટ ચાર્જ આપવાનો રહેશે.

ચેકઅપ માટે જતી વખતે આ સાથે તમને મોકલાવેલ કાર્ડ સાથે લઈ જવું જરૂરી છે.

કલ્પિત ભયથી વર્તમાનને ન બગાડો

વયસ્કતાનો વૈભવ

અનેક વયસ્કો એ વાતથી ડરતા હોય છે કે આવતી કાલે મારું/અમારું શું થશે? તેઓને પૂછીએ કે ‘એવું કંઈ બન્યું છે?’ તો કહેવાના કે ‘ના, ના. બન્યું તો કંઈ નથી.’ સામે પૂછીએ કે ‘તો શાની સંભાવના ગણો છો?’ ત્યારે તેમનો જવાબ હોય છે કે, ‘અત્યારે તો એવું કંઈ નથી, પરંતુ કંઈ પણ બની શકે છે ને?’

આવું ધારીને, વિચારીને, કલ્પીને દુઃખી થતા હોય એવા વયસ્કો અનેક હોય છે. એક ભાઈ તો આંત્યતિક વલણવાળા છે. સવારના તડકામાં ટેરેસ ઉપર ચાલવા માટે આવવા મેં તેમને સહજ રીતે કહ્યું, તેમણે બહુ આશ્ચર્યજનક જવાબ આપ્યો, ‘મેં વિચારીને પહેલે માળે મકાન લીધું છે. ધરતીકંપ તો ગમે ત્યારે આવે. હું ટેરેસ ઉપર હોઉં તો તો મારું આવી જ બને ને? એટલે હું ટેરેસ ઉપર આવતો નથી.’ તેઓ પણ જાણે છે કે ધરતીકંપ આવે ત્યારે ઘરમાં હોઈએ કે ટેરેસમાં શું થશે એની ખબર નથી, બનવાનું હશે તે બનશે જ, પણ એવી કલ્પિત ભયથી તેઓ તેમની આજને બગાડી રહ્યા છે.

એ સારું છે કે આવું કંઈ પણ બની શકે છે. જેમ કે, રસ્તા ઉપર અકસ્માત થવાનો સંભવ હોય છે, પરંતુ એથી આપણે રસ્તા ઉપર ચાલવાનું બંધ નથી કરી દેતા. સજાગ રહીને ચાલીએ છીએ. જ્યારે બધાનો નકાર કરીએ, જાતને કાપતા જઈએ, સુરક્ષિત માનતા હોઈએ તેવા કોચલામાં જાતને પૂરી દેતા જઈએ ત્યારે

આપણે આપણા વર્તમાનને બગાડીએ છીએ. જો ભવિષ્ય અંગે પાકી કંઈ ખબર નથી તો વર્તમાનને સારી રીતે જીવવો એ ખરો ઉપાય છે અને એ આપણા હાથમાં છે. વાહનનો અકસ્માત, માંદગી, પૈસાની ખોટ, સંતાનો સાતવશે કે નહીં - આ અને આવી બાબતો ભવિષ્યમાં ઊભી થઈ શકે છે, પરંતુ એકની સાથે બન્યું એવું જ બીજા સાથે બનશે એમ કોઈને ખાતરી નથી. તો વર્તમાનને ઊભડક પગે જીવીને બગાડવાનો ન હોય, સાવચેતી રાખીએ, સાવધ રહીએ. પૂર્વ આયોજન કરીએ તે ઉપયોગી છે, પણ ડરીને બધાથી દૂર ભાગવાની કોઈ જરૂર નથી.

ભૂતકાળ વીતી ગયો છે. ભવિષ્ય આપણા હાથમાં નથી. તો વર્તમાનને સુખપૂર્વક, આનંદપૂર્વક, મન મૂકીને મારાવો જોઈએ. ભવિષ્યમાં ડાયાબિટીસ થઈ શકે છે એવા ભયમાં સામેની મીઠાઈ ખાતી વખતે બેસ્વાદ બનાવી નાખવાની જરૂર નથી. આપણા સંતાનો, સગાં-સંબંધીઓ, મિત્રો પ્રત્યક્ષ છે. ભોજન, આરામ, મનોરંજન, ગમતું કામ કરવું એ સઘળું ખરેખર છે. એમાં કંઈ કલ્પવાનું નથી. તો એની વચ્ચે સો ટકા ઉમળકાથી ભળીએ. કદાચ ક્યારેક આમ બનશે એમ કલ્પીને બધેથી જાતને કાપી નાખવામાં જીવનનો જ દ્રોહ છે. જીવનનું સૂકવણું છે. કહી તો એમ શકાય કે જો આજને સુખપૂર્વક, ઉલ્લાસપૂર્વક, સભરરીતે જીવ્યા હશું તો એની વૃત્તિ જ આવતી કાલની કોઈ પણ અનિશ્ચિતતાની સામે ટકવાનું ખરું બળ આપશે.

- મનસુખ સલ્લા

“ઘર રહે મજબૂત, જો સ્ત્રીની કરોડરજજુ હોય મજબૂત”

આ મહિલા દિવસે આવો અમુક સામાન્ય સમસ્યાઓ કે જે મહિલાઓ સામનો કરે છે તે જાણીએ અને તેને કેવી રીતે દૂર કરી શકાય.

પારંપરિક રીતે મહિલાઓ ઘરેલું કામો કરવામાં જ રચીપચી રહે છે. તેઓને લગાતાર વાંકા વળવાનું એટલે કે ઝૂંકવાનું અને ઊભા રહેવાનું હોય છે. ઉપરાંત હવે મહિલાઓ કાર્યાલયમાં કામ કરવા પણ લાગી છે. આના માટે તેઓને લાંબા સમય સુધી યાત્રા કરવી પડે છે અને લાંબા સમય સુધી સતત બેસવું પડતું હોય છે.

ઘરના કામો અને ઓફિસના કામની આ પ્રવૃત્તિઓ હંમેશાં અર્ગોનોમીકલી રૂપથી કુશળ હોતી નથી. આથી વિશેષ રૂપથી કરોડરજજુ તથા તેના નીચેના હિસ્સાની માંસપેશીઓ ઉપર દબાણ આવે છે.

ઘણી મહિલાઓને પીઠની માંસપેશીઓ અને કરોડરજજુ (સ્પાઈન) દેખભાળ કરવા માટે પર્યાપ્ત સમય મળતો નથી અથવા તો સમય કાટવા માટે ઈચ્છુક હોતી નથી. આથી કરોડરજજુ પર ભાર અને માંસપેશીઓની મજબૂતીની વચ્ચેના આવા અસંતુલનના લીધે કરોડરજજુની સંરચનાઓ પર ઘસારો લાગે છે અને સમસ્યાઓ ઊભી થાય છે.

મહિલાઓ કરોડરજજુની કેવી સામાન્ય સમસ્યાઓનો સામનો કરે છે ?

કરોડરજજુનો ઓસ્ટિયોપોરોસિસ : ઓસ્ટિયોપોરોસિસમાં હાડકાંની ઘનતા ઓછી થાય છે, તે સામાન્યપણે ૫૦ વર્ષથી વધુ વયની મહિલાઓમાં જોવા મળે છે, મેનોપોઝ (રજોનિવૃત્તિ)ના કારણે થાય છે અથવા તો થાઈરોઈડ અને ડાયાબિટીસ જેવા મેડિકલ ડિસઓર્ડરના કારણે થાય છે.

સ્પાઈનલ સ્ટેનોસિસ: મધ્યમ અને મોટી વયની મહિલાઓમાં જોવા મળે છે, ખાસ કરીને ૪૦ વર્ષથી વધુની વયની મહિલાઓમાં નબળા પીઠના માંસપેશીઓથી પીઠના હાડકાં પર ભાર આવે છે જેનાથી તેઓ

અસ્થિર થઈ જાય છે અને આગળ જતા સ્ટેનોસિસ થાય છે. અન્ય કારણ નબળા હાડકાં, હાડકાં અને ટિસ્યૂઝના વિકાસમાં, નસો સંકુચિત થાય છે જે સ્ટેનોસિસ તરફ દોરી જાય છે.

સ્લિપ ડિસ્ક: અગાઉ આ સમસ્યા ખાસ કરીને યુવાન અને મધ્યમ વયના પુરુષોમાં સામાન્યપણે જોવા મળતી, જેઓ ઓફિસના કામમાં રચ્યાપચ્યા રહેતા, પરંતુ હવે આજના જમાનામાં મહિલાઓ પણ ઓફિસ

કામમાં સક્રિય રીતે વ્યસ્ત છે, સ્લિપ ડિસ્ક ૫૦ વર્ષથી હેઠળની યુવા મહિલાઓમાં સામાન્યપણે જોવા મળી રહ્યું છે.

સ્પાઈનલ સમસ્યાને કેવી રીતે ઓળખવી ?

આપણી દ્વારા જોવામાં આવે છે કે ભારતમાં મહિલાઓ ખૂબ જ એડજસ્ટ કરી રહી છે અને પુરુષોની તુલનામાં નોંધપાત્ર મુદત માટે દર્દને સહન કરે છે. તેમ છતાં અમૂક ફરિયાદો કે જે આપણને નિર્ધારિત કરવામાં મદદ કરે છે કે કોઈને કરોડરજજુની સમસ્યા છે, જેમ કે ૫ મિનિટથી વધુ સમય માટે ઊભા રહીએ કે ચાલીએ ત્યારે પગમાં દુઃખાવો નીચેની તરફ જાય છે, ઝણઝણાટી થાય છે, સુન્ન થઈ જવું વિગેરે. થાક લાગે છે તથા પીઠના હાડકાંની આસપાસ દર્દ થાય છે.

સામાન્યપણે MRI & ડેક્લા સ્કેન્સ જેવા સ્કેન્સ કરવાથી સમસ્યાને ઓળખવામાં મદદ મળે છે. અમુક વધારાના રક્ત પરીક્ષણ કરવાથી પણ કરોડરજજુની

સમસ્યાનું નિદાન કરવામાં મદદ મળે છે. કરોડરજબુની સમસ્યાઓ કેવી રીતે ઓળખવી અને તેના પર નિયંત્રણ કેમ મેળવવું

અગાઉ સમજાવ્યા મુજબ કરોડરજબુની ઘણી સમસ્યાઓ અયોગ્ય જીવનશૈલી, ખરાબ બેસવા-ઊઠવાની રીત અને ગતિહીન આદતોના કારણે થાય છે. સાથે અનિયંત્રિત મેડિકલ કંડિશન કરોડરજબુની સમસ્યાને વધારે છે. કાબૂ મેળવવા અને આ કરોડરજબુની સમસ્યાઓના નિયંત્રણ માટે મહિલાઓએ તેમની ઊઠવા-બેસવાની રીત મેનેજ કરવું ખૂબ જ આવશ્યક છે. આ ખૂબ જ આવશ્યક છે કે મહિલાઓ કે જેઓ ઘરની બધી જ પ્રવૃત્તિમાં સામેલ હોય છે તેમણે લાંબા સમય સુધી ઝૂંકવું નહીં જોઈએ, વારંવાર બેક લેવો જોઈએ. લાંબી મુદતના કામ કરવા માટે પાછળ ઝૂંકવું નહીં જોઈએ.

ઓફિસના કામમાં સામેલ મહિલાએ ગતિહીન જીવનશૈલી ટાળવી જોઈએ. તેમણે કાર્ય સ્થળે અર્ગોનોમીક ચેર રાખવી જોઈએ. બેસવામાંથી અને કામ કરવામાંથી સતત બેક લેવો જોઈએ. લાંબી મુદત માટે વાંકા વળીને

બેસવું ના જોઈએ. ટટ્ટાર બેસવું જોઈએ. ઓફિસની વસ્તુઓ પોતાની પાસે રાખવી, આથી કામ કરતી વખતે તણાવ ના થાય. વજન પર વિશેષ રૂપથી નજર રાખવી ખાસ કરીને જે મહિલાઓમાં થાઈરોઈડની સમસ્યા હોય. નિયમિતપણે કસરત કરવી જોઈએ. પીઠની માંસપેશીઓને મજબૂત બનાવતી કસરત કરવી. જેમ કે યોગ, પીલેટસ અથવા જીમમાં કરી શકાય. ફ્રી હેન્ડ કસરતની પણ ભલામણ કરવામાં આવે છે.

નિયમિત દવાઓની સાથે ડાયાબિટીસ અને થાઈરોઈડને નિયંત્રણમાં રાખવો પણ જરૂરી છે, જેથી હાડકાંને નુકસાન થતું અટકાવી શકાય. જ્યારે ઓસ્ટિયોપોરોસિસનું નિદાન થયું હોય તો એ જરૂરી છે કે યોગ્ય દવાઓ લેવાનું શરૂ કરી દે તથા નવી દવાઓ ઉપલબ્ધ છે તે ઓસ્ટિયોપોરોસિસને ખૂબ જ યોગ્ય રીતે દૂર કરે છે. કરોડરજબુની સમસ્યાઓનું કારણ સમજવું ખૂબ જ જરૂરી છે અને યોગ્ય પરિવર્તન કરવું, જેથી ‘એક ફીટ બેક આપનો શ્રેષ્ઠ સહાયક બની શકે છે.’

- ડૉ. નિખિલ અરબતી

પુષ્પગુચ્છ

- સંસારના કોઈ પદાર્થમાં સુખ નથી, સુખાભાસ છે. સાત્ત્વિક સુખ અંતરમાં છે. તેનું જોડાણ કરવું. આ મનુષ્યભવ દુર્લભ છે, એ કદી ભૂલવું નહિ.
- મનુષ્યથી ભૂલ થાય, દોષ થાય તે સ્વાભાવિક છે, પણ તેનો સ્વીકાર ન કરવો અને સ્વબચાવના પ્રયાસ કરવા, એથી તો સ્વયંનું જ અહિત થાય છે.
- દરરોજ અમુક પૈસા કે અમુક વજનનું અણ પરહિત કાજે અલગ તારવી રાખવું, આવો ભાવ સેવવો સારી વાત છે. આ રીતે મહિના બાદ અનુકૂળતા પ્રમાણે તેનું વિતરણ કરતાં રહેવાનું બહુ અઘરું નથી.
- સંસારમાં છીએ, એટલે અન્ય સાથેના સંબંધોમાં કોઈ કડવાં વેણ કહી જાય તો તેનું અર્થઘટન સવળું (સકારાત્મક) પણ કરી શકાય. કદાચ એવું બન્યું હોય કે એ વ્યક્તિ કંઈક દુઃખમાં હશે, તેથી કડવાશથી બોલાઈ ગયું હશે. મારે શા માટે ખોટું લગાડવું જોઈએ? ઊલટાનું મારે એને મદદરૂપ થવું જોઈએ.
- અન્યોન્ય સંબંધોમાં એક વિશેષતયા યાદ રાખવાની

છે કે, સામેવાળાના સદ્ગુણો કયાકયા છે એની ખોજ કરવી. એવુંય બને કે એ ગુણો આપણામાં પ્રવેશી આપણને સમૃદ્ધ બનાવે.

- તમને દોષ જોવાનું મન થાય છે? ઠીક છે, સ્વયં તરફ દૃષ્ટિ કરો. કેટલાય દોષ, કષાય, મિથ્યાત્વ, સ્વાર્થ મળી રહેશે.
- સદા આત્મજ્ઞાનપ્રાપ્તિનો જ પ્રયાસ કરવો. સંસારમાં તેના જેવું શ્રેયસ્કર બીજું કંઈ નથી. આત્મજ્ઞાનની પ્યાસથી તમારા અસ્તિત્વમાં અજબ સંચાર થશે. ભીતર પ્રતીતિ થશે કે જગતમાં જાણવા જેવું હવે બીજું કંઈ નથી.
- પ્રત્યેકનો આત્મા સરખો જ છે - શુદ્ધ અને ચૈતન્ય. બહારનું સ્વરૂપ જુદુંજુદું છે અને ક્ષણિક છે, અલ્પકાલીન છે. તેના પ્રત્યે આપણું મમત્વ પણ અલ્પ (નહિવત્) હોવું જોઈએ. નિત પ્રણે કાળમાં જે સ્થિર છે, અચળ છે એવા આત્મામાં કેમ ડૂબવું નહિ? તેની સાથેનું જોડાણ કેમ નહિ? તેનો સાક્ષાત્કાર કરવાનો પ્રયાસ કેમ નહિ?

જેજેસી પિંક પંતનગર

સ્વ. અશોકભાઈ ઠોસાણી
પ્રમુખ : જેજેસી પિંક પંતનગર

મેમ્બરોને સર્વોત્તમ મળે
એ માટે સદાય તત્પર
અમારા સેન્ટરના
સ્નેહાળ રાહબર,
તુમ ન જાને કિસ જહાં મેં ખો ગયે ?

અમારાં હૃદયમાં જેમનું અદકેરું સ્થાન છે એવા જેજેસી પરિવારના ઝિંદાદિલ અને ધર્મનિષ્ઠ

અમારા સેન્ટરના લાડકા પ્રમુખ અશોકભાઈ ઠોસાણી મંગળવાર, તા. ૧૬ માર્ચ, ૨૦૨૧ના રોજ અનંતની વાટે ચાલ્યાં ગયાં... જીવનની ઘટમાળમાં જ્યાં સુધી દેહમાં શ્વાસ વહે છે ત્યાંસુધી જીવાત્મા વિવિધ કર્મો કરતો રહે છે... અને શ્વાસ ખુટતાં જ સહુકોઈથી વિખુટો થઈ ચાલી નિકળે છે... અમારાં સેન્ટરની યશકલગી સમાન અશોકભાઈએ ધર્મ અને કર્મનો સમન્વય કરીને અનુકરણીય જીવન જીવ્યું. તેઓ જેજેસીની વિવિધ પ્રવૃત્તિઓમાં હંમેશા સહયોગ આપતાં અને સાથોસાથ અન્ય અનેક સામાજિક પ્રવૃત્તિઓમાં પણ અગ્રક્રમે રહેતાં. રાષ્ટ્રભક્તિ તથા સમાજહિતની ભાવના તેમને જાહેર જીવન તરફ લઈ આવી. બાળપણથી જ તેઓ લોકજાગૃતિ તથા જનહિતની પ્રવૃત્તિઓ સક્રિયપણે કરતા રહેતાં. ગળથુથીમાં મળેલી કૂનેહ અને બુદ્ધિમત્તા થકી તેઓ અનેક આંટીઘૂંટી અને ગૂંચ ઘરાવતા પશ્ચોને સહજતાથી ઉકેલી આપવામાં કુશળ હતાં.

તેમની ચિર વિદાયથી માત્ર અમારાં પિંક પંતનગર સેન્ટરને જ નહીં પરંતુ અનેક સંસ્થાઓને મોટી ખોટ પડી છે. તેમના પરિવારમાં સર્જાયેલાં શુન્યાવકાશને તો કેમે કરીને પૂરી ન શકાય પરંતુ તેમના આદર્શો થકી તેઓની હાજરી સદાય અનુભવાતી રહેશે એવો અમને વિશ્વાસ છે.

પરોપકારી એ જીવ પર મગતિને પામે એવી પ્રભુચરણોમાં પ્રાર્થના કરીએ છીએ...

લી. જેજેસી પિંક પંતનગર પરિવાર

Ad:Art

Jain Jagruti Centre Student Association, USA

March 2021 Newsletter

Happy Holi

What is going on in JJC-SA-USA?

JJC SA USA aims to be a catalyst to help the younger generation socialize and network within the community. It has been a top priority of our event management team to deliver the best to maintain the integrity of our organization. The pandemic has put the world in a tough situation but has not stopped our volunteers from conducting virtual events, and we hope to be back on track with organizing and meeting everyone in person. With the vision to get the community closer, the event management team has been arranging social events on a monthly basis and is excited to continue doing this in the future.

Events in the pipeline...

1

**Business Jive After
Five**

**Date: 14th March 2021
On Zoom**

2

**Games with
Gupshup**

**Date: 27th March 2021
On Zoom**

Featuring some of our AMAZING VOLUNTEERS

Currently leading our Events team, Manan is also an active volunteer of student welfare and digital media team by assisting with Instagram. In his past time he plays Chess.

Manan Mathukia Jinali Shah

She's one of the recent additions to event management team. Being a designer, she provides innovative ideas to tackle problems and overall loves to experiment with new things.

Want to get featured on our social media platform?

Let us know your passion by tagging us on Instagram.

[@jjc_sa_usa](#)

Join our network to stay engaged and meet like-minded fellow students and professionals.

get invites to regional meetups and fun events !!

If you have recently moved or changed companies, please fill out the form again to ensure we have the latest information.

[Click here to join](#)

Follow us on social media

દુઃખદ અવસાન

સ્વ. સરયુબેન પ્રવીણચંદ્ર શાહ તા. ૧૬.૨.૨૦૨૧ મંગળવારના રોજ
નવકારમંત્રનું સ્મરણ કરતાકરતા અરિહંતશરણ પામેલ છે

ચંદન જેવું જીવન જીવીને સુખ સહુને આપી ગયા, ખુદ ઘસાઈને અમ કાજે સૌરભ થઈ પ્રસરી ગયા,
રડી પડે છે આંખો અમારી જોઈ તસ્વીર આપની હજુ મન માનતુ નથી ગેરહાજરી આપની,
પ્રભુ આપના દિવ્ય આત્માને શાંતિ અર્પે એજ પ્રાર્થના...

પ્રફુલ વી. કામદાર
ચેરમેન
જેજેસી સેન્ટ્રલ બોર્ડ

જિતેન્દ્ર એસ. કોઠારી
ચેરમેન
જેજેસી સેન્ટ્રલ બોર્ડ ચેરિટેબલ ટ્રસ્ટ

ભાવભીની શ્રદ્ધાંજલિ

શ્રી અશોકભાઈ ઠોસાણી

જેજેસી પિંક પંતનગર

પ્રમુખ

ન્યારી છે કર્મ કેરી ગતિ, દિવ્ય થાઓ તુજ વિરગતી
કરતા પ્રભુ પંથે પ્રગતિ, રાહે મળે આપને સદ્ગતિ

પ્રફુલ વી. કામદાર
ચેરમેન
જેજેસી સેન્ટ્રલ બોર્ડ

જિતેન્દ્ર એસ. કોઠારી
ચેરમેન
જેજેસી સેન્ટ્રલ બોર્ડ ચેરિટેબલ ટ્રસ્ટ

એલોવેરા એક, ફાયદા અનેક

મહિલાઓ તેમની ત્વચાને લઈને ખૂબ જ સંવેદનશીલ હોય છે અને આજ કારણ છે કે તેઓ સ્કિનને હેલ્થી, સ્મૂથ અને ગ્લોઈંગ રાખવા માટે અલગ અલગ પ્રકારનાં બ્યુટી પ્રોડક્ટનો ઉપયોગ કરતી હોય છે. જોકે, હવે સમયની સાથે પુરુષો પણ પોતાની ત્વચા અને તેની દેખરેખ પ્રત્યે સભાન બન્યા છે. આ બધાં બ્યુટી પ્રોડક્ટ્સની ભરમાર વચ્ચે એલોવેરા અને તેને કારણે ત્વચાને થનારા ફાયદાની તો વાત જ અલગ છે. ચહેરાને બેદાગ રાખવાની સાથેસાથે ખીલ તેમ જ મસાની સમસ્યાથી બચવા માટે બજારમાં આજે અલગ અલગ ઉત્પાદનો મળે છે, પણ આ બધાં કેમિકલથી ભરપૂર પ્રોડક્ટ્સના ઉપયોગ બાદ તેની સાઈડ ઈફેક્ટ પણ જોવા મળે છે. પરંતુ આ બધાં પ્રોડક્ટ્સની વચ્ચે એલોવેરા જ એક એવી ઔષધિ છે કે જે આપણા સ્વાસ્થ્યની સાથે સાથે ત્વચા સંબંધિત સમસ્યાનું ધ્યાન પણ રાખે છે. એલોવેરા જેલને તમે તમારી ત્વચા પર લગાવીને ચહેરાને સુંદર અને બેદાગ બનાવી શકો છો અને એક જેલના અનેક ફાયદા છે. સૌથી મહત્વની વાત એટલે આ જેલને લગાવવાની કે તેનો ઉપયોગ કરવાની રીત એકદમ સહેલી છે.

એલોવેરાના ફાયદા ટૂંકમાં...

- * ત્વચા ડ્રાય હોય તો તેનાથી છુટકારો મેળવવા માટે એલોવેરાનો ઉપયોગ ખૂબ જ મહત્વનો સાબિત થાય છે.
- * ચહેરાને ખીલમુક્ત અને બેદાગ બનાવવામાં

એલોવેરા રામબાણ ઔષધિનું કામ કરે છે.

ચહેરા પરથી મેકઅપ દૂર કરવામાં પણ એલોવેરા જેલ મદદરૂપ સાબિત થાય છે. આ સિવાય મેકઅપને કારણે ચહેરાને થયેલા ડેમેજને પણ જેલ કન્ટ્રોલ કરે છે.

* શરીર પર કોઈ પણ કારણસર આવેલા સ્ટ્રેચમાર્કને દૂર કરવામાં એલોવેરા એકદમ અકસીર છે. આ સિવાય ઘા કે કોઈ ઈજાના રહી ગયેલાં નિશાનને દૂર કરવામાં પણ એલોવેરા જેલ મદદ કરે છે.

* ફાટી ગયેલી એડી પર એલોવેરા જેલ લગાવવાથી એડી મુલાયમ અને સુંદર બને છે. ઉપરાંત હોઠને મુલાયમ અને

ગુલાબની પાંખડી જેવા સુંદર બનાવવાનું કામ પણ એલોવેરા કરે છે.

ચહેરા પર એલોવેરા જેલ લગાવવાની અલગ અલગ પદ્ધતિ

- * ચહેરા પર જો મસાના કે પછી તલના નિશાન છે તો એને દૂર કરવા માટે લીમડાના વૃક્ષની છાલના રસમાં એલોવેરા જેલ મિક્સ કરાવીને તેને ચહેરા પર લગાવો. નિયમિતપણે આવું કરવાથી ચહેરા પરના વણજોઈતા દાગ-ધબ્બા દૂર થઈ જશે.
- * સ્કિનને ચમકદાર બનાવવા માટે એક ચમચી મધ, એક ચમચી દૂધ, થોડું ગુલાબજળ, એક ચપટી હળદર અને એલોવેરા જેલ મિક્સ કરો. આ પેસ્ટને ચહેરા પર લગાવવાથી ત્વચા એકદમ ચમકી ઊઠે છે અને સ્કિન ગ્લો કરવા લાગે છે. આ

સિવાય ચહેરાને વધારે સુંદર બનાવવા માટે અજમો, તુલસીનાં પાન અને મધ સાથે થોડી એલોવેરા જેલ નાખીને લગાવો.

- * જો તમારી ત્વચા કાળી પડી ગઈ હોય તો તેને દૂર કરવા માટે લીંબુની છાલને પીસીને એલોવેરા જેલમાં મિક્સ કરો અને આ મિશ્રણને કાળાશવાળા ભાગ પર લગાવો. થોડી વાર બાદ એ ભાગને ધોઈ લો. ફરક તરત જ આંખે ઊડીને દેખાશે.
- * ઓઈલી સ્કિનથી છુટકારો મેળવવાનો સૌથી મુશ્કેલ અને અઘરો ટાસ્ક છે, પણ તેમાં પણ એલોવેરા ખૂબ જ મદદરૂપ થાય છે. આ માટે તમે એલોવેરા જેલમાં ચણાનો લોટ અને એક ચપટી હળદર મિક્સ કરી લો. તૈયાર થયેલી પેસ્ટ ચહેરા પર લગાવો, થોડોક સમય રાખીને ચહેરો ધોઈ લો. તમારી ઓઈલી સ્કિન એકદમ સ્મુથ અને ચમકીલી દેખાશે.

એલોવેરા છે ત્વચા માટે આહાર

એલોવેરા ત્વચા માટે એક કુદરતી ઔષધ તરીકે કામ કરે છે અને નિયમિતપણે ત્વચા પર લગાવવાથી ત્વચામાં એક પ્રકારનું મોઈશ્ચરાઈઝ આવી જાય છે. જે રીતે આપણા શરીરને કામ કરવા માટે તાકાત જોઈએ છે અને તે આપણને ભોજનમાંથી મળે છે એ જ રીતે એલોવેરા જેલમાંથી ત્વચાને પોષણ મળે છે.

ત્વચામાં નિખાર લાવવામાં કરે છે મદદ

ત્વચા હેલ્થી હોય તેની સાથે સાથે જ તે ચમકદાર હોય એ પણ એટલું જ જરૂરી છે અને ત્વચાને ચમકદાર બનાવવાનું કામ કરે છે એલોવેરા જેલ. બીજા શબ્દોમાં કહીએ તો એલોવેરાના રૂપમાં કુદરતે માણસજાતને સૌથી મહત્વની અને મૂલ્યવાન ભેટ આપી છે. મુંબઈ જેવાં મોટાં શહેરોમાં પ્રદૂષણનું પ્રમાણ વધી રહ્યું છે એવામાં સ્કિન ઓઈલી અને ડલ થઈ જાય એ

સ્વાભાવિક છે. પણ આ ધૂળ અને ઓઈલ દૂર કરવામાં પણ એલોવેરા મદદ કરે છે અને તમારી સ્કિન ફરી એક વખત ગ્લો કરવા લાગે છે.

એન્ટિ-ઓક્સિડન્ટનો રશોત

ચહેરા પર અકાળે કે ઉંમરને કારણે કરચલીઓ આવી જાય એ કોને ગમે? આ અણગમતી અને અનર્વોન્ટેડ કરચલીઓને દૂર કરવામાં પણ એલોવેરા જેલ ખૂબ જ મહત્વનો ભાગ ભજવે છે, કારણ કે એલોવેરામાં એન્ટિ-ઓક્સિડન્ટનું પ્રમાણ ખૂબ જ વધુ હોય છે. નિયમિતપણે એલોવેરા જેલના ઉપયોગને કારણે તમે યુવાન અને સુંદર દેખાઈ શકો છો.

એલોવેરાની એબીસીડી

એલોવેરામાં વિટામિન એ, સી અને ઈ ખૂબ જ મોટા પ્રમાણમાં જોવા મળે છે અને તે હેલ્થી સેલના ગ્રોથમાં મહત્વની ભૂમિકા ભજવે છે. ત્વચાની સાથે સાથે એલોવેરા વાળ માટે પણ એટલું જ ગુણકારી છે. જો તમારા વાળ ખરતા હોય કે પછી તેની ચમક ઝાંખી પડી ગઈ હોય તો એલોવેરાનું સેવન ખૂબ જ ફાયદાકારક સાબિત થાય છે. એલોવેરાના નિયમિત ઉપયોગને કારણે સ્કિન ટોન પણ લાઈટ થાય છે અને તેની સાથે સાથે જ એલોવેરાને એક બેસ્ટ ક્લિન્જર તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે, જે તમારી ત્વચાની ચમક બરકરાર રાખવામાં મહત્વનો રોલ પ્લે કરે છે.

સ્કિન સાથે જોડાયેલી કોઈ પણ સમસ્યા હોય તેમાં એલોવેરા હંમેશાં રામબાણ ઔષધિ તરીકેની ભૂમિકા ભજવે છે. બસ જરૂર છે તેનો યોગ્ય રીતે ઉપયોગ કરવાની ઉપર જણાવેલ ઉપાયો પ્રમાણે જો તમે એલોવેરાનો ઉપયોગ કરશો તો તમને સ્કિન સંબંધિત બધી જ મુશ્કેલીઓથી રાહત મળશે, પણ તેની સાથે સાથે તમે લાંબા સમય સુધી યુવાન અને સુંદર પણ દેખાશો.

- સાભાર

એક ઉદ્યોગપતિએ બાર હજાર ખેડૂતોની આવક વધારી

ટૂંક સમય પહેલાં જ કેન્દ્ર સરકારે દેશમાં પ્રણવવા કૃષિ કાયદાને સંસદમાં બહાલી આપી હતી અને એ સાથે જ દેશમાં આ નવા કાયદા વિરુદ્ધ વિવિધ રાજકીય પક્ષો અને કિસાન યુનિયનોએ હોહા મચાવી દીધી હતી. તેમની દલીલ હતી કે નવા કૃષિ કાયદાનો અમલ કરીને કેન્દ્ર સરકાર કિસાનોની જમીન મૂંઢવી લેવા માગે છે અને મોટા મોટા ઉદ્યોગપતિઓને ફાયદો કરાવી આપવા માગે છે. વેલ, કિસાનો અને કેન્દ્ર સરકાર વચ્ચેના ગજગ્રાહનું શું પરિણામ આવશે એ તો સમય જ કહેશે, પરંતુ આપણે અહીં એક એવા ઉદ્યોગપતિ વિશે વાત કરીશું જે દેશના ૫૦ ટકાથી વધુ મખાણાનું ઉત્પાદન કરે છે અને જેમણે ૧૨,૦૦૦થી વધુ કિસાનોને આર્થિક રીતે પગભર કર્યા છે.

રોજ સવારે ૩૬ વર્ષીય સાકેતકુમાર પોતાની બે એકર કૃષિ જમીનને જુએ છે અને એનું હૃદય કૃતજ્ઞતાથી ભરાઈ આવે છે. આ જમીન એણે બે-ચાર વર્ષ પહેલાં જ ખરીદી હતી. બિહારના પુર્ણિયા જિલ્લાના એક નાના કિસાન સાકેતે કમલ (કૂલ)ની ખેતી માટે આ જમીન ખરીદી હતી, પરંતુ કૂલ કરતાં પણ એની રુચિ કમળના બીજમાં એટલે કે મખાણામાં વધારે હતી. મખાણાને લોકો ફોકસ નટ્સ, લોટસ સીડ્સ કે ગોર્ગોન સીડ્સના નામે પણ ઓળખે છે. એની આસપાસના ખેડૂતો જ્યારે ખેતરમાં ઘઉં અને ચોખા જેવા પાકની ખેતી કરે છે ત્યારે સાકેતે મખાણાની ખેતી કરવાનું નક્કી કર્યું અને નિઃશંક રીતે એનો આ નિર્ણય સફળ પુરવાર થયો, જેને કારણે એના પરિવારનું દેવું પણ ચૂકતે થઈ ગયું અને એનાં બાળકોને પણ સારું શિક્ષણ આપી શક્યો.

મખાણાની ખેતી કરતાં પહેલાં સાકેત ભાડાના ખેતરમાં ઘઉં અને ચોખાની ખેતી કરતો હતો. એની પાસે પોતાની ખેતીની જમીન નહોતી, પણ મખાણાની ખેતીને કારણે ટૂંક સમયમાં જ એણે પોતાની બે એકર જમીન ખરીદી લીધી, એના પરિવારને ઋણમુક્ત કર્યું અને બાળકોને પણ ગુણવત્તાસભર શિક્ષણ આપવાનું શરૂ કર્યું. આજે એ મખાણા વેચીને દર વર્ષે સાડાચાર લાખ રૂપિયા કમાઈ લે છે.

બિહારના ૮ જિલ્લા અને ૩૮ બ્લોકના ૧૨,૦૦૦ ખેડૂતોના નેટવર્કમાંનો સાકેત એક કિસાન છે જેણે એક કંપનીના માર્ગદર્શન હેઠળ મખાણાની ખેતી અપનાવી છે. આ કંપનીના સ્થાપક છે સત્યજિત કુમારસિંહ એક સ્વપ્નદ્રષ્ટા છે જેમને લોકો દેશના મખાણામેન તરીકે ઓળખે છે.

દેશભરમાં મખાણાનો વપરાશ કરવામાં આવે છે, પણ દુનિયાના કુલ ઉત્પાદનના ૯૦ ટકા ઉત્પાદન બિહારમાં થાય છે. સત્યજિત દાવો કરે છે કે તેમની ૧૯ વર્ષ જૂની કંપની કુલ ઉત્પાદનમાં ૫૦ ટકા ફાળો આપે છે. તેઓ જણાવે છે કે, ‘જે રીતે અમે આગળ વધી રહ્યા છીએ એ ખેતોં મને લાગે છે કે આગામી બેથી ત્રણ વર્ષમાં અમે દુનિયાના કુલ મખાણાના ૭૦થી ૭૫ ટકા ઉત્પાદન કરવા માંડીશું.’

મખાણામેનનો ઉદય

બિહારના જમુઈ જિલ્લામાં જન્મેલા સત્યજિત કુમારસિંહ કૃષિ પૃષ્ઠભૂમિ ધરાવતા પરિવારમાંથી આવે છે. મોટા થઈને તેઓ યાદ કરે છે કે વિશ્વમાં સકારાત્મક અસર થાય એવાં કામ કરવા તરફ તેમણે ધ્યાન કેન્દ્રિત કર્યું હતું. શાળા, કોલેજ અને સિવિલ

સર્વિસ પરીક્ષાઓ ઉત્તીર્ણ કર્યા બાદ ટૂંક સમયમાં જ તેમને સમજાઈ ગયું કે તેમનો માર્ગ તો કંઈક નોખું કરવાનો જ છે અને તેમને મખાણાની ખેતી કરવાનો વિચાર આવ્યો.

‘એકવાર હું બેંગલુરુથી પટણા જઈ રહ્યો હતો ત્યારે મારી મુલાકાત આઈસીએઆર રિસર્ચ કોમ્પ્લેક્સના વડા ડૉ. જનાર્દનજી સાથે થઈ. તેઓ મખાણાની ખેતી પર સંશોધન કરી રહ્યા હતા. તેમની સાથેની વાતચીતે મને મખાણાની ખેતી કરવાની આતરસ્કુરણા આપી. બિહારમાં ભૂગર્ભજળની સંભવિત અગણિત શક્યતાઓ ધ્યાનમાં રાખીને મેં બેથી ત્રણ વર્ષ સુધી મખાણાની ખેતીના સંશોધન પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કર્યું. રાજ્યના દરેક જિલ્લાઓમાં પ્રવાસ કરી ખેડૂતોની પાયાની સમસ્યા અને મખાણાની ખેતીને કેવી રીતે આગળ વધારવી તે વિશે ઊંડાણપૂર્વક સમજ્યો,’ એમ સત્યજિત જણાવે છે.

બિહારમાં પહેલાં છૂટીછવાઈ જગ્યાએ એકલદોકલ ખેડૂતો દ્વારા મખાણાની ખેતી કરવામાં આવતી હતી અને માંડ ૧૦૦૦થી ૧૫૦૦ ટન મખાણાનું ઉત્પાદન કરવામાં આવતું હતું. ખેડૂતો પણ જૂનીપુરાણી પદ્ધતિએ ખેતી કરતા હતા તેથી ઉત્પાદન પણ ઘણું ઓછું થતું અને બજારમાં મખાણાના ઉત્પાદનના ભાવ પણ ઓછા ઊપજતા હતા. ૨૦૦૫થી ૨૦૧૫ સુધી સત્યજિતે સરકારી એજન્સીઓ, વર્લ્ડ બેંક અને નાબાર્ડ સાથે મળીને કામ કરી પછાત ખેડૂતોનું સંકલન સાધી તેમને તાલીમ આપી સંગઠિત ઉત્પાદન અને બજારમાં તેની માગ ઊભી કરવા પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કર્યું. તેમના પ્રયત્નોથી સ્થાનિક બજારોમાં મખાણાનો ભાવ પ્રતિ કિલો ૪૦ રૂપિયાથી વધીને ૪૦૦ રૂપિયા થઈ ગયો છે. આ કાર્યક્રમ તેમણે ૪૦૦ ખેડૂતો સાથે મળીને શરૂ કર્યો હતો. આજે આ કાર્યક્રમ ૧૨,૦૦૦ ખેડૂતોના આર્થિક સશક્તીકરણમાં સફળ રહ્યો છે. સાકેત જણાવે છે કે અગાઉ મખાણાનું બજાર ક્રેડિટ ટ્રાન્ઝેક્શન પર આધારિત હતું, પરંતુ સત્યજિતના પ્રયાસો બાદ ખેડૂતોને તેમની પેદાશ માટે રોકડ ચુકવણી થવા માંડી. પહેલાં બજારમાં વચેટિયાઓ મખાણાને ક્રેડિટ પર લેતા હતા અને વેચાણના આધારે મહિના બાદ ચુકવણી કરતા

હતા. સત્યજિતની કંપની રોકડેથી લોકોનો પાક લેવા લાગી. વધુ ને વધુ ખેડૂતો મખાણાનું ઉત્પાદન કરવા લાગ્યા અને તેમને ઉત્પાદન સત્યજિતની કંપનીને વેચવા લાગ્યા. મખાણાની ખેતી કરવી ઘણું મુશ્કેલ કાર્ય છે અને ઘણા સમય બાદ ખેડૂતોને તેમની મહેનતના યોગ્ય ભાવ મળવા માંડ્યા. સત્યજિતના પ્રયત્નોથી એક તંદુરસ્ત નાસ્તો સુપરફૂડ તરીકે માર્કેટમાં ઊભર્યો. બિહારના ખેડૂતો મખાણાનો રોકડિયો પાક લેવા માંડ્યા. હવે બિહારની ૧૬,૦૦૦ હેક્ટર જમીનમાં મખાણાનો પાક લેવામાં આવે છે, જે આવતા વર્ષ સુધીમાં ૨૫,૦૦૦ હેક્ટર જમીનમાં સત્યજિત ફેલાવવા માગે છે. પરંપરાગત રીતે મખાણા સરોવર અને તળાવોમાં ઊગાડવામાં આવતા હતા. નક્કર સંશોધન દ્વારા પાણી ભરાયેલા પૂરગ્રસ્ત વિસ્તારોમાં મખાણાની ખેતી કરવાના માર્ગો શોધી કાઢવામાં આવ્યા. આ છોડને ઊગવા માટે દોટથી બે ફૂટ પાણીની ઊંડાઈ જરૂરી હોય છે. ખેડૂતોની હાલની જમીન આ જરૂરિયાતમાં બંધ બેસે એવા ફેરફાર કરવામાં આવ્યા. આજે ૮૦ ટકા મખાણા જમીન પર અને ૨૦ ટકા તળાવમાં ઊગાડવામાં આવે છે. બિહારમાં મખાણાની ખેતીની સફળતા બાદ સત્યજિતે પોતાની બ્રાન્ડ બનાવી વિશ્વભરમાં તેનું માર્કેટિંગ કરવાનું સાહસ કર્યું છે. સત્યજિતનું સપનું છે કે મખાણાનું સુપરફૂડ તરીકે માર્કેટિંગ કરીને કેલિફોર્નિયા બદામની જેમ દુનિયાભરમાં તેને લોકપ્રિય બનાવવા. તેમની કંપનીએ મખાણાના મલ્ટિગ્રેન લોટથી લઈને ફૂડીઝ, નાસ્તા, રેડી-ટુ-મેક વરાઈટીઝ, સ્વીટ્સ જેવાં ૨૫થી વધુ ઉત્પાદનો બજારમાં મૂક્યાં છે અને ઓનલાઈન વેચાણ પણ શરૂ કર્યું છે અને અમેરિકા તેમ જ કેનેડા જેવા દેશોમાં નિકાસ પણ શરૂ કરી છે. ૨૦૨૪ સુધીમાં કંપનીનું ટર્નઓવર ૫૦ કરોડ રૂપિયાથી વધારી ૧,૦૦૦ કરોડ રૂપિયા કરવાની સત્યજિતને આશા છે. બિહારના આ વ્હાઈટ બોલને દેશનાં ૧૫ રાજ્ય અને ૫૦ શહેરમાં અજાયબીયુક્ત પોષણભંડાર તરીકે સત્યજિત રજૂ કરવા માગે છે. આપણે તેમને શુભકામના આપીએ.

- સોનલ મહેતા (શેઠ)

ફણગાવેલાં કઠોળની કચોરી

સામગ્રી:

ફણગાવેલા મગ, ચોળી, મગ, તુવેર ૧૦૦ ગ્રામ, મીઠું, ખાંડ, હળદર, મરચું, ગરમ માસાલો, હીંગ, જીરું, પ્રમાણસર આદુંનો કટકો, લીલાં મરચા ૨ નંગ, મેંદો ૭૫ ગ્રામ, તેલ ૨૦૦ ગ્રામ, લવિંગ ૫ નંગ.

રીત:

ફણગાવેલા કઠોળને એક ચમચો તેલ મૂકી જીરું, હિંગ, લવિંગ મૂકી વઘાર કરવો. ધીમા તાપે ચડવા દેવાં. તેમાં મીઠું, હળદર, મરચું, ખાંડ, લીંબુ, ગરમ મસાલો, આદું, મરચાં વગેરે નાખવાં અને માવામાંથી પાણી બાળીને સૂકો માવો તૈયાર કરવો. મેંદાના લોટમાં મોણ, મીઠું નાખી કઠણ લોટ બાંધી પૂરી વણવી. આ પૂરીમાં તૈયાર કરેલો માવો ભરી ગોળ ગોળ વાળી તૈયાર કરી તેલમાં ધીમા તાપે ગુલાબી રંગની કચોરી તળવી અને ગરમ ગરમ પીરસવી.

પેટની ગરમી મટાડવા માટે લાભદાયી દૂધી

દૂધીમાં છે અનેક ગુણ

દૂધી હૃદયને હિતકારી, પિત તથા કફને હણનાર, વીર્યને વધારનાર, રુચિ ઉત્પન્ન કરનાર અને ધાતુપુષ્ટિને વધારનાર ગણાય છે. દૂધી ગર્ભનું પોષણ કરનાર છે. સગર્ભા સ્ત્રીને દૂધી પુષ્ટિ આપે છે. તેના સેવનથી સગર્ભાવસ્થાની કબજિયાત દૂર થાય છે. ગરમ પ્રકૃતિવાળાઓને દૂધીનું સેવન ટાટક અને પોષણ આપે છે. ગરમ પ્રકૃતિવાળાઓને દૂધીનું સેવન વધારે હિતકારી છે.

દૂધીમાં દોષ પણ છે

દૂધી ભારે અને રેચક છે.

આહારમાં ઉપયોગ વખતે લેવાની

કાળજી

૧) દૂધીના શાકમાં ચણાની દાળ મેળવેલું મિશ્ર શાક સરસ, સ્વાદિષ્ટ અને ગુણકારી થાય છે. કૂણી, સુંવાળી, સફેદ દૂધી સારી ગણાય છે. દૂધીનો હલવો સારો બને છે. જે ખાવામાં સ્વાદિષ્ટ અને શીતળ છે.

૨) ગરમ પ્રકૃતિવાળાઓને દૂધીનું સેવન વધારે હિતકારી છે.

ઔષધીય ગુણ જાણી લો

૧. દૂધીને છીણી માથે અને કપાળે બાંધવાથી તાવની ગરમી શોષી લે છે. દૂધીને ચીરી, બે કાચલાં કરી, માથે બાંધવાથી મસ્તક પર ગરમી પડી ગઈ હોય તો ઉતરી જાય છે.

૨. દૂધીનો રસ કાઠીને થોડા મધ કે સાકર સાથે આપવાથી શરીરમાં દાહ, ગળામાં બળતરા, લોહીવિકાર, ગૂમડાં, શીળસ, લોહીમાં ગરમી વધી જવી, નાકમાંથી કે ગળામાંથી લોહી પડવું વગેરે દરદોમાં સારો ફાયદો થાય છે.

૩. દૂધીને બાફીને તેમાં મીઠું કે તીવ્ર મસાલો નાખ્યા વગર ફક્ત ધાણાજીરું, હળદર અને કોથમીર નાખી હૃદયરોગીને આપવાથી તેને સારી પુષ્ટિ મળે છે. ક્ષયરોગી માટે દૂધી અતિ હિતકારી છે.

- કિન્નરી દેવડિયા

ગઈ કાલની કલ્પના આજની હકીકત... આર્ટિફિશિયલ ઈન્ટેલિજન્સ

અત્યાર સુધી દુનિયા એવાં મશીન બનાવી રહી હતી, જેની પાસેથી ઈચ્છિત કામ લઈ શકાય. આવાં મશીનોને વિચારવાનું કામ નહોતું અપાયું. તેમને કેટલાક ટાસ્ક આપવામાં આવતા અને એ મશીનો ટાસ્ક પૂરાં કરી આપતાં. મશીન કઈ રીતે કામ કરશે અને કયું કામ કરશે એનો નિર્ણય તેનું સંચાલન કરતો માણસ લેતો પણ એઆઈમાં એવું નથી. હવે મશીનને વિચારવાની ક્ષમતા અપાઈ રહી છે. તેને એવું બનાવાઈ રહ્યું છે કે તે ખુદ વિચારે અને પરિસ્થિતિને અનુરૂપ કામ કરે.

કલ્પના કરો કે કોઈ રોબોટિક મશીન તમારી સામે રાખ્યું હોય અને તે તમારા મનમાં ચાલી રહેલી ભાંજગડનું શબ્દશઃ વર્ણન કરી આપે. પહેલી નજરે આ કોઈ ફિલ્મનું દૃશ્ય હોવાનું લાગે, પણ હવે વાસ્તવમાં એવું શક્ય બની શકે તેમ છે. કારણ કે વિજ્ઞાનીઓ એવાં રોબોટિક મશીનો તૈયાર કરવામાં લાગેલા જ છે. તે માટે તેઓ આર્ટિફિશિયલ ઈન્ટેલિજન્સ (એઆઈ) સિસ્ટમને માનવ વ્યવહારની બારીકીઓ શીખવી રહ્યા છે. જેથી મશીનો લોકોના ઈરાદાઓને પામી શકે અને કંઈ અંદેશો જણાય તો તેની જાણ કરી શકે.

ઓસ્ટ્રેલિયાની યુનિવર્સિટી ઓફ ન્યુ સાઉથ વેલ્સના રિસર્ચરો કહે છે કે આજના એઆઈના યુગમાં હવે એવાં મશીનો તૈયાર થવા લાગ્યાં છે, જેમનામાં એવી ક્ષમતા છે કે તેઓ માણસો સાથે વાત કરવા સાથે તેમના ઈરાદાઓ પણ પામી શકે છે. તેમના કહેવા મુજબ હાલમાં એઆઈ કોઈ વ્યક્તિના ઈરાદાઓની ભાળ મેળવવા માટે પ્રશંસનીય કામ કરી શકે છે. આ

ઉપરાંત તે કોઈ ખાસ સ્થિતિમાં રહેલા માણસની જુદીજુદી પ્રતિક્રિયાઓની એક સંભવિત સૂચિ પણ બનાવી શકે છે. તેના પરથી એ જાણી શકાય છે કે કોઈ ખાસ પરિસ્થિતિમાં માણસ કયા પ્રકારની પ્રતિક્રિયાઓ આપી શકે છે.

આ યુનિવર્સિટીના વરિષ્ઠ લેક્ચરર લીના યાઓ કહે છે કે સમયની સાથોસાથ માણસોનો મશીનો સાથેનો લગાવ વધી રહ્યો છે. મશીનો પણ માણસની જેમ વિચારે અને કામ કરવામાં મદદ કરે તે માટે જરૂરી છે કે તેની સિસ્ટમને ઓર બેહતર કરવામાં આવે. તેની સાથે વાતચીતના આધારે મશીનો માત્ર બેહતર નિર્ણય જ નહિ લઈ શકે, પણ આપણા ઈરાદાઓની ધારણા પણ બાંધી શકશે.

યાઓ કહે છે કે એઆઈ સિસ્ટમને બેહતર કરવાના બદલામાં તે આપણા માટે કામ અને નિર્ણય લેવાની ક્ષમતા વધારી શકે છે. તેને કારણે મશીનો અને માણસો વચ્ચે સહકારી સંબંધો સ્થાપિત થશે અને કામ ઓર સારી રીતે થઈ શકશે.

સંશોધકો જોકે કહે છે કે હજુ માણસના ઈરાદાઓની સો ટકા ધારણા કરનારાં મશીનો તૈયાર કરવામાં થોડો સમય લાગશે, કારણ કે માણસ પોતે પણ કોઈ બીજા માણસના મનમાં શી ઉત્પલપાયલ મચી છે તેની પૂર્ણપણે ધારણા બાંધી શકતો નથી.

વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી વર્ષો પહેલાં જે માત્ર કલ્પનાઓ હતી. તેમાંની મોટાભાગની આજે હકીકતમાં તબદીલ કરી ચૂક્યાં છે.

દાયકાઓ પહેલાં વિજ્ઞાન જ્યારે હરણફાળ ભરવા

માંડ્યું હતું ત્યારે વિજ્ઞાનીઓ એવી આશા રાખવા માંડ્યા હતા કે ભવિષ્યમાં ટેકનિક એવા દોરમાં પહોંચી જશે, જ્યારે માણસનાં મોટા ભાગનાં કામ આંગળીઓથી સ્પર્શ કરવા માત્રથી થઈ જશે. આજે કમ્પ્યુટર, મોબાઈલ અને એટીએમ સહિતનાં સાધનોના ઉપયોગો જોઈએ તો આર્ટિફિશિયલ ઈન્ટેલિજન્સ આપણને એ દોર તરફ લઈ જતી માલૂમ પડે છે.

આજકાલ આર્ટિફિશિયલ ઈન્ટેલિજન્સ એટલે કે એઆઈની દુનિયાભરમાં સૌથી વધુ ચર્ચા થઈ રહી છે. તેનું કારણ એ છે કે જો ટેકનિકની દુનિયામાં કોઈ ચીજ આપણી જિંદગીને સૌથી વધુ બદલી નાખે તેમ હોય તો તે આર્ટિફિશિયલ ઈન્ટેલિજન્સ એટલે કે કૃત્રિમ બુદ્ધિમત્તા છે. મજાની વાત તો એ છે કે આપણે તેનો ઉપયોગ પણ કરવા માંડ્યા છીએ, પણ એ જુદી વાત છે કે આપણને તેનો આભાસ સુદ્ધાં નથી થતો, કે પછી આપણે તેના પર બહુ ધ્યાન નથી આપ્યું.

આપણા કોમ્પ્યુટર, સ્માર્ટ ફોન, સ્માર્ટ વોચ, ઘરમાં ઉપયોગમાં લેવાતાં ઘણાં બધાં ઇલેક્ટ્રોનિક ઉપકરણોની સ્માર્ટનેસ પાછળ આ જ એઆઈ કામ કરે છે. ગૂગલ આસિસ્ટન્ટ અને એપલનાં ઉત્પાદનોમાં ઉપયોગમાં લેવાતી ટેકનિક અંગે વિચારો, આવનારા દિવસોમાં સડકો પર ડ્રાઈવર વિનાની કારોને ઉતારવાની કોશિશ દુનિયાભરની કાર બનાવનારી કંપનીઓ કરી રહી છે. ડ્રાઈવર વિનાની કાર એઆઈથી જ ચાલશે.

અત્યારે તો એઆઈના જે ખતરા છે તેને કોરાણે રાખીને દુનિયાના તમામ દેશો તેના પર કામ કરી રહ્યા છે. છેલ્લાં વીસ વર્ષમાં એઆઈમાં ઘણો બદલાવ આવ્યો છે અને દિવસો વીતવા સાથે રોજેરોજ તેમાં કંઈક ને કંઈક સુધારો થઈ રહ્યો છે.

અત્યાર સુધી દુનિયા એવાં મશીન બનાવી રહી હતી, જેની પાસેથી ઈચ્છિત કામ લઈ શકાય. આવાં મશીનોને વિચારવાનું કામ નહોતું અપાયું. તેમને કેટલાક

ટાસ્ક આપવામાં આવતા અને એ મશીનો ટાસ્ક પૂરાં કરી આપતાં. મશીન કઈ રીતે કામ કરશે અને કયું કામ કરશે એનો નિર્ણય તેનું સંચાલન કરતો માણસ લેતો પણ એઆઈમાં એવું નથી. હવે મશીનને વિચારવાની ક્ષમતા અપાઈ રહી છે. તેને એવું બનાવાઈ રહ્યું છે કે તે ખુદ વિચારે અને પરિસ્થિતિને અનુરૂપ કામ કરે. જેમ કે જો કોઈ તોપ એઆઈથી ચાલતી હોય, તો તેનું કામ પહેલાંની જેમ માત્ર ગોળા વરસાવવાનું નહિ હોય, પણ સાથે તે એ પણ જોશે કે ક્યાં જઈને ગોળા વરસાવીએ તો દુશ્મનને સૌથી વધુ નુકસાન કરી શકાય. તેનો કોઈ ઓપરેટર નહિ હોય અને યુદ્ધના મેદાનમાં શું કરવું છે એનો નિર્ણય તે તે જાતે કરશે.

આર્ટિફિશિયલ ઈન્ટેલિજન્સની શરૂઆત કંઈ હાલનાં વર્ષોમાં થઈ હોય એવું નથી. તેનો પ્રારંભ તો છેક ૧૯૫૫માં થયો હતો. તેની શોધ કરનારા જોન મેકાર્થીએ તેને આ નામ આપ્યું હતું અને તેને વ્યાખ્યાયિત કરતાં કહ્યું હતું કે તે ‘બુદ્ધિયુક્ત મશીન’ બનાવવાનું વિજ્ઞાન અને એન્જિનિયરિંગ છે. મેકાર્થી તેને બૌદ્ધિક કોમ્પ્યુટર પ્રોગ્રામ બનાવવાનું વિજ્ઞાન અને ટેકનિક માનતા તેમના કહેવા મુજબ આ મશીનો દ્વારા દર્શાવાતી ઈન્ટેલિજન્સ છે. તેના દ્વારા કોમ્પ્યુટર સિસ્ટમ કે રોબોટિક સિસ્ટમ તૈયાર કરાય છે. જે આધારે માનવ મસ્તિષ્ક કામ કરે છે, એ જ તર્કોના આધારે તેને ચલાવવાનો પ્રયાસ કરાય છે. વાસ્તવમાં આર્ટિફિશિયલ ઈન્ટેલિજન્સ કોમ્પ્યુટર દ્વારા નિયંત્રિત રોબોટ એ માણસની જેમ વિચારતાં સોફ્ટવેર બનાવવાની ટેકનિક છે. એઆઈ સાથે સંબંધિત કેટલાક અગ્રણી સંશોધકો અને પુસ્તકો તેને એક એવું ક્ષેત્ર ગણાવે છે, જેમાં ઈન્ટેલિજન્ટ એજન્ટ્સનું અધ્યયન અને ડિઝાઈન કરાય ઈન્ટેલિજન્સ છે.

જાપાને સૌથી પહેલાં આ ટેકનિક પર કામ કરવું

શરૂ કર્યું હતું એ ૧૯૮૧માં 'ફિફ્થ જનરેશન' નામનો પ્રોજેક્ટ શરૂ કર્યો હતો. તે અંતર્ગત સુપર કોમ્પ્યુટરના વિકાસ માટે ૧૦ વર્ષીય કાર્યક્રમની રૂપરેખા પ્રસ્તુત કરાઈ હતી. આમ ૧૯૮૫ પછી કોમ્પ્યુટરની પાંચમી પેઢીનો દોર શરૂ થયો અને તેની સૌથી મોટી દેન છે આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ.

જાપાન પછી ઇંગ્લેન્ડે આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સની દિશામાં કદમ માંડ્યાં હતાં અને 'એલ્વી' નામનો પ્રોજેક્ટ તૈયાર કર્યો હતો. એ જ રીતે યુરોપિયન યુનિયનના દેશોએ 'એસ્પિટ' પ્રોગ્રામની શરૂઆત કરી હતી. ૧૯૮૩માં કેટલીક ખાનગી કંપનીઓએ મળીને આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સની ઉન્નત ટેકનિકો અને સર્કિટનો વિકાસ કરવા માટે 'માઈક્રો-ઇલેક્ટ્રોનિક્સ એન્ડ કોમ્પ્યુટર ટેકનોલોજી યુનિયન'ની સ્થાપના કરી હતી.

આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સની દખલ આમ તો લગભગ તમામ ક્ષેત્રો સુધી પહોંચી ચૂકી છે, પણ પ્રસારણના ક્ષેત્રે વ્યાપક થતી જાય છે અને ભવિષ્યમાં તે ઓર વ્યાપક બનશે એવી આશા રખાઈ રહી છે. આ ટેકનિક પર 'આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ', 'સ્ટાર વોર', 'આઈ રોબોટ', 'ટર્મિનેટર', 'બ્લેડ રનર' જેવી ફિલ્મો પણ બની ચૂકી છે. આ ફિલ્મો મારફત આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ અને તેના મહત્ત્વને સમજી શકાય તેમ છે. રજનીકાંતની ફિલ્મ 'રોબોટ'માં એઆઈ ટેકનિકનો ઉપયોગ કરાયો હતો. એટલું જ નહિ, એઆઈવાળી કમ્પ્યુટર સિસ્ટમે ૧૯૯૭માં શતરંજના સર્વશ્રેષ્ઠ ખેલાડી રશિયાના ગેરી કાસ્પોરોવને હરાવી દીધો હતો.

કહેવાની જરૂર નથી કે હાલનાં વર્ષોમાં આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સની ટેકનિક ચર્ચામાં રહી છે. આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સનું કામ બૌદ્ધિક મશીનો બનાવવાનું છે. તે કમ્પ્યુટર સાયન્સનું સૌથી ઉન્નત રૂપ છે. આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ એવી કમ્પ્યુટર પ્રણાલીઓના અધ્યયન

અને વિકાસને કહે છે, જે એવાં કાર્યો કરી શકે, જેમાં સામાન્યપણે માનવીય બુદ્ધિની જરૂર હોય છે. જેમ કે દષ્ટિબોધ, ધ્વનિની ઓળખ, નિર્ણયો લેવા અને એક ભાષામાંથી બીજી ભાષામાં અનુવાદ કરવો વગેરે. સરળ શબ્દોમાં કહીએ તો આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સનો અર્થ છે એક મશીનમાં સમજવા, વિચારવા અને નિર્ણય લેવાની ક્ષમતા વિકસિત કરવી.

ભારતીય સંદર્ભમાં જો વાત કરીએ તો નીતિ પંચ અને ગૂગલ વચ્ચે આ બાબતે એક સહમતી સધાઈ છે કે આપણા દેશમાં આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ અને મશીન લર્નિંગના પારિસ્થિતિક તંત્રને પ્રોત્સાહન અપાશે. નીતિ પંચને આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ જેવી ટેકનિકો વિકસિત કરવા અને સંશોધન માટે રાષ્ટ્રીય કાર્યક્રમ તૈયાર કરવાની જવાબદારી સોંપાઈ છે. આ ટેકનિક આજે કેટલાંયે રૂપોમાં આપણી સામે છે.

ગૂગલના સીઈઓ સુંદર પિચાઈનું એવું માનવું છે કે આવનારા દિવસોમાં એવું કોઈ ક્ષેત્ર નહિ હોય, જ્યાં આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સનો હસ્તક્ષેપ કે દખલ નહિ હોય. માઈક્રોસોફ્ટના બિલ ગેટ્સનું પણ આવું જ માનવું છે.

ઇન્ટરનેટ પર માહિતીનો ખજાનો ઉપલબ્ધ કરાવનાર ગૂગલ બહુ જોરશોરથી આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ પર કામ કરી રહ્યું છે. ગૂગલના આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ ગ્રુપ 'ડીપમાઈન્ડ'એ અલ્ફાગો નામનો એક કમ્પ્યુટર પ્રોગ્રામ તૈયાર કર્યો છે. તેનો હેતુ મશીનમાં આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ તૈયાર કરવાનો છે, જે માનવીય દિમાગ જેવું કે તેથી પણ બેહતર પ્રદર્શન કરે. એટલે એ માણસની જેમ વિચારવું, સમજવું અને પ્રતિક્રિયા આપવી.

ગુગલના આ પ્રોગ્રામને માર્ચ ૨૦૧૬માં એક મોટી સફળતા એ ઘડીએ મળી હતી, જ્યારે તેણે 'ગો' ગેમના દિગ્ગજ ખેલાડી લી સિડોલને હરાવ્યો હતો. ત્યારે તે કોઈ પ્રોફેશનલ ગો ખેલાડીને હરાવનારું પહેલું

કમ્પ્યુટર બન્યું હતું. હવે તે માહિતી એકઠી કરવા અને શીખવામાં પણ સક્ષમ બની ચૂક્યું છે.

ઉલ્લેખનીય છે કે 'ગો' એક ચીની બોર્ડ ગેમ છે. જાણકારો કહે છે કે આ ખેલને જીતવા માટે ખેલાડીએ શતરંજથી પણ વધુ ધાવપેય લગાવવા પડે છે. તે કમ્પ્યુટર માટે અન્ય રમતોની સરખામણીમાં બહુ મુશ્કેલ માનવામાં આવે છે. આ પહેલાં ૧૯૯૭માં આઈબીએમના કમ્પ્યુટર ડીપ બ્લૂએ ચેસના ચેમ્પિયન ગેરી કાસ્પોરોવને હરાવ્યો હતો.

આ ઘટનાનાં લગભગ ૨૩ વર્ષ બાદ દુનિયાભરમાં આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સની સફળતાના નવા નવા આયામો જોડાતા જાય છે અને ચારેકોર તેની ચર્ચા થઈ રહી છે. આજે ટીવી પ્રોડક્શનથી માંડીને ઘણી બાબતોમાં એઆઈ ટેકનિકનો ઉપયોગ શરૂ થઈ ચૂક્યો છે. પહેલાં તે સિનેમાની સાયન્સ ફિક્શન કેટેગરી સુધી જ સીમિત હતો, પણ આજે પોપ ગીતો, ન્યુઝ મીડિયા, રિયાલિટી શો બનાવવાથી માંડીને હોલીવૂડની મોટી ફિલ્મોના નિર્માણમાં પણ તેની ભૂમિકા વધી રહી છે. જેમ્સ કેમેરૂનની ફિલ્મ 'અવતાર' માટે ન્યુઝીલેન્ડની વેટા ડિજિટલે આ જ ટેકનિકનો ઉપયોગ કર્યો હતો. 'ધ પ્લેનેટ ઓફ ધ એપ્સ' ફિલ્મ માટે વાનકુંવર સ્થિત જીવા ડાયનામિક્સે આ ટેકનિકની મદદથી કમ્પ્યુટર દ્વારા એવી ઇફેક્ટ્સ પેદા કરી હતી, જેણે વિઝુઅલ ઇફેક્ટ્સથી ફિલ્મનાં ચરિત્રો પેદા કરી દીધાં હતાં.

પ્રસારણના ક્ષેત્રમાં તેના પ્રભાવનો અંદાજ એટલા પરથી જ લગાવી શકાય છે કે જ્યારે ૨૦૧૭માં ઉત્તર કોરિયાના નેતા કિમ જોંગ-ઉનના સાવકા ભાઈની મલેશિયામાં હત્યા કરી દેવાઈ હતી ત્યારે જાપાની ન્યુઝ એજન્સી જેએક્સ પ્રેસ કોર્પે અન્યોની સરખામણીમાં અડધા કલાક પહેલાં જ આ સમાચાર પ્રસારિત કરી દીધા હતા. આજે તો ક્યાંય પણ બનતી ઘટનાઓને ટીવી પર કે મોબાઈલ પર રિયલ ટાઈમમાં જોઈ શકાય છે.

હાલમાં એઆઈનો વધુ ઉપયોગ કમ્પ્યુટર ગેમ્સ બનાવવામાં, પ્રાકૃતિક ભાષા પ્રોસેસિંગ, એક્સપર્ટ સિસ્ટમ, દષ્ટિ પ્રણાલી, બૌદ્ધિક રોબોટ નિર્માણના ક્ષેત્રે થઈ રહ્યો છે. આ ઉપરાંત જટિલ સિસ્ટમ ચલાવવા, નવી દવા તૈયાર કરવા, નવાં કેમિકલ્સ શોધવા, ખાણ ઉદ્યોગ, અંતરિક્ષ સાથે સંબંધિત ટેકનિકો, શેરબજારથી માંડીને વીમા વગેરે એવાં ક્ષેત્રો છે, જેમાં એઆઈ ટેકનિકનો ઉપયોગ થઈ રહ્યો છે. વિમાનો પણ કમ્પ્યુટર દ્વારા સંચાલિત થવા લાગ્યા છે. તેના એર ટ્રાફિક કંટ્રોલ માટે એઆઈનો ઉપયોગ કરાઈ રહ્યો છે.

ભારતમાં પણ રોબોટિક્સ, વર્ચુઅલ રિયાલિટી, ક્લાઉડ ટેકનોલોજી, બિગ ડેટા, આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ તથા મશીન લર્નિંગ સહિત તમામ ટેકનિકલ ક્ષેત્રોમાં આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સની ટેકનિકની બોલબાલા સતત વધી રહી છે. નીતિ પંચ આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ દ્વારા દેશમાં વ્યવસાય કરવાના તરીકાને બદલવા જઈ રહ્યું છે. ખાસ કરીને જનકલ્યાણનાં ક્ષેત્રોમાં તેનો ઉપયોગ કરાશે એવું જણાવાઈ રહ્યું છે. સ્વાસ્થ્ય અને શિક્ષણના ક્ષેત્રને બેહતર બનાવવા, નાગરિકો માટે બેહતર શાસન પ્રણાલી લાવવા અને આર્થિક ઉત્પાદકતામાં વધારા હેતુ આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ જેવી ભવિષ્યની તરફ લઈ જતી ટેકનિકોનો ઉપયોગ હવે દેશમાં પણ કરાશે.

એ બાબતમાં કોઈ બેમત નથી કે આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ આપણી રહેવાની અને કાર્ય કરવાની રીતોમાં મોટું પરિવર્તન લાવવા જઈ રહ્યું છે. રોબોટિક્સ અને વર્ચુઅલ રિયાલિટી જેવી ટેકનિકો દ્વારા હવે ઉત્પાદન અને નિર્માણનાં ક્ષેત્રોમાં મોટો બદલાવ જોવા મળશે પણ તેની નકારાત્મક અસરનો પણ ઇનકાર કરી શકાય તેમ નથી.

આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સને લઈને સ્ટીફિંગ હોકિંગ આશાવાદી નહોતા. સ્ટીફિંગ હોકિંગ તો હવે આ દુનિયામાં નથી પણ તેઓ હયાત હતા ત્યારે સતત આ બાબતની તેમને ચિંતા રહેતી. આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સને તેઓ

માનવજાત માટેનો સૌથી મોટો ખતરો માનતા. તેઓ કહેતા કે આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ એક દિવસ માનવના અસ્તિત્વ માટે ખતરો બની જશે

એક અધ્યયન મુજબ, આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ ટેકનિકને કારણે ભારતમાં વર્ષ ૨૦૨૨ સુધીમાં ૧૦ લાખથી વધુ નોકરીઓ ખતમ થઈ જશે. ઓક્સફર્ડ યુનિવર્સિટીના અહેવાલ મુજબ એકલા અમેરિકામાં આગામી બે દશકોમાં દોઢ લાખથી વધુ રોજગાર ખતમ થઈ જશે. આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સની દુનિયામાં રોજગારથી ઉત્પન્ન પડકારો સામે આપણે લડી શકીએ છીએ, પણ તેને કારણે ભવિષ્યમાં જે મોટો ખતરા સામે આવશે, તેનો મુકાબલો કરવો મુશ્કેલ બનશે.

નિષ્ણાતોના કહેવા મુજબ રોબોટ જો બૌદ્ધિક ક્ષમતા રાખવા માંડશે અને કોઈ કારણવશ માણસને પોતાનો દુશ્મન માની લેશે તો માનવતા માટે તે ક્યાંય મોટી મુશ્કેલી પેદા કરનારી સ્થિતિ હશે. હોલીવૂડની ફિલ્મ ‘ટર્મિનેટર’ અને ભારતની ‘રોબોટ’ જેવી ફિલ્મોથી તેનો અંદાજો કાઢી શકાય છે.

અમેરિકાની સ્ટેનફોર્ડ રિસર્ચ ઇન્સ્ટિટ્યુટ ઇન્ટરનેશનલ દ્વારા સંચાલિત એઆઈ સેન્ટર આ દિશામાં સંશોધનનું વિશ્વનું અગ્રણી કેન્દ્ર માનવામાં આવે છે. તેની સ્થાપના ૧૯૬૬માં કરાઈ હતી. આ ઉપરાંત કેટલીક એવી પ્રતિષ્ઠિત સંસ્થાઓ છે, જે એઆઈના ક્ષેત્રે સંશોધનની સાથોસાથ તેની નકારાત્મક સંભાવનાઓને રોકવાની દિશામાં ઘણું કામ કરી રહી છે. તેમાં મુખ્ય છે ઓક્સફર્ડ અને કેમ્બ્રિજ દ્વારા સંચાલિત સ્ટ્રેટેજિક આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ રિસર્ચ સેન્ટર.

આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સને કારણે લોકોની નોકરીઓ જોખમમાં મુકાશે એવો ભય વ્યક્ત કરાઈ

રહ્યો છે, તો બીજી બાજુ આ ક્ષેત્રે જે અસીમ સંભાવનાઓ ઊભી કરી છે, તેને કારણે અનેક નવી નોકરીઓનું સર્જન થશે એવું પણ માનવામાં આવી રહ્યું છે.

જાણકારો કહે છે કે હાલમાં દુનિયામાં લગભગ ૩૫ લાખ લોકો આ ક્ષેત્ર રોજગારી મેળવી રહ્યા છે અને હવે જે રીતે દિનપ્રતિદિન આ ક્ષેત્રનો વિકાસ થઈ રહ્યો છે તે જોતાં આ આંકડામાં ઓર ઉમેરો થતો રહેવાનો છે, કારણ કે આજે હવે એવું કોઈ ક્ષેત્ર નથી રહ્યું જ્યાં આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સનો ઉપયોગ કોઈ ને કોઈ રીતે ન થઈ રહ્યો હોય અને તેમાં સતત વધારો થઈ રહ્યો છે. આજે વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજીના ક્ષેત્રે ચમત્કારી લાગે એવી જે શોધો થઈ રહી છે તેમાં આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સનું મોટું યોગદાન છે.

જે લોકો આ પ્રોજેક્ટ પર કામ કરી રહ્યા છે તેઓ એવું માને છે કે આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ આજના સમયની જરૂરિયાત છે અને તેનાથી આપણી જિંદગી આસાન થઈ જશે. આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સના ક્ષેત્રે ગૂગલ તેની હરીફ કંપનીઓ કરતાં ઘણું આગળ છે. જ્યાં અન્ય કંપનીઓની આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સ ભાષાંતરણ કરવા અને ચહેરા ઓળખવા પૂરતી જ મર્યાદિત છે, ત્યાં ગૂગલ ડીપમાઈન્ડનો ‘અલ્ફાગો ઝીરો’ પ્રોગ્રામ સેંકડો-હજારો વર્ષની માહિતીઓનું જૂજ મિનિટોમાં વિશ્લેષણ કરી લે છે. તે એ દરેક કામ કરી શકે છે, જે માનવ મસ્તિષ્ક માટે સંભવ છે. ઘણીવાર તો માનવીય દિમાગથી બેહતર પ્રદર્શન કરી બતાવે છે. આર્ટિફિશિયલ ઇન્ટેલિજન્સના ક્ષેત્રે ગૂગલના પ્રોજેક્ટસની વાત કરીએ તો તેમાં ગૂગલ ડ્રાઈવરલેસ કાર, ગૂગલ આસિસ્ટન્સ, ગૂગલ એક્સ, ગૂગલ બ્રેન જેવાં નામ મહત્વપૂર્ણ છે.

ગૂગલ એપ પર બોલતાં જ તમારા પ્રશ્નોના જવાબ મળી જાય છે. ગૂગલે વિકસાવેલી સ્માર્ટ ક્લાઉડ સર્વિસ ‘એલેક્સા’ તો હવે ઘણા લોકોના ઘરમાં પહોંચી ગઈ છે. તમારી ઈચ્છા હેમંતકુમારનાં ગીતો સાંભળવાની હોય અને તો તમારે માત્ર એટલું જ કહેવાનું છે, ‘એલેક્સા, હેમંતકુમાર કે ગાને સુનાઓ’, તો તરત જ તે હેમંતકુમારનાં ગીતો શરૂ કરી દેશે. તમારે સમાચાર સાંભળવા હોય, કે મોસમના હાલચાલ જાણવા હોય તો તમારે માત્ર તેને આદેશ જ આપવાનો રહે છે. સિસ્ટમને બોલીને કમાન્ડ આપવો એટલે કે વોઈસ રેકગ્નાઈઝેશન આર્ટિફિશિયલ ઈન્ટેલિજન્સની દેન છે. આજે ડ્રાયવર વિનાની કારના જે પ્રયોગો ચાલી રહ્યા છે તે પણ આર્ટિફિશિયલ ઈન્ટેલિજન્સની દેન છે. આધુનિક ટેકનોલોજીથી સજ્જ કારોમાં એવી સુવિધા હોય છે કે તેને જ્યારે પાર્ક કરવાની હોય ત્યારે તેને જો ઓટો પાર્કિંગનો કમાન્ડ આપવામાં આવે તો તે જાતે પાર્ક થઈ જાય છે. કારને પાર્ક કરતી વખતે કે સાંકડી જગ્યામાંથી કારને કાઢતી વખતે તે ક્યાંય ટચ ન થઈ જાય તે માટેની ચેતવણી આપતાં સેન્સરની સુવિધા પણ મોટરકારોમાં આવી ચૂકી છે.

આ બધા છતાં એ વાત તો છે જે કે અત્યાર સુધી કોઈ કમ્પ્યુટર પૂર્ણપણે માનવીય વ્યવહારો જેવું પ્રદર્શન નથી કરી શક્યું. આ દિશામાં અત્યાર સુધીની સૌથી મોટી પ્રગતિ રમતના ક્ષેત્રે જ થઈ શકી છે. ત્યાં સૌથી બેહતરીન કમ્પ્યુટર પ્રોગ્રામ શતરંજમાં માણસને હરાવવામાં સફળ થયાં છે. એસેમ્બલી મશીનોમાં વિભિન્ન પાર્ટસને જોડીને એક સંપૂર્ણ રૂપ તૈયાર કરવાના કામમાં રોબોટ વિજ્ઞાનના ક્ષેત્રે થયેલી પ્રગતિના આધારે હવે કમ્પ્યુટરોને વ્યાપક ઉપયોગ થવા માંડ્યો છે, પણ હજી તે બહુ મર્યાદિત ટંગનાં કાર્યોને લાયક જ થઈ શક્યાં

છે. વિભિન્ન વસ્તુઓને તેના દેખાવ અને સ્પર્શ વગેરેને આધારે ઓળખવામાં રોબોટને બહુ મુશ્કેલી પડે છે.

જાણકારો એવું કહે છે કે કોમ્પ્યુટરોમાં જો ભાષા પ્રોસેસિંગની નૈસર્ગિક ક્ષમતા પેદા કરી દેવામાં આવે તો માણસ કોઈ ખાસ ટેકનિકલ જાણકારી વિના તેની સાથે વાતો કરી શકશે અને તે એના માટે બહુ મોટી વાત બની રહેશે પણ આ દિશામાં કરાયેલા અત્યાર સુધીના તમામ પ્રયાસ નિષ્ફળ સાબિત થયા છે. એ જ રીતે સાઉન્ડ રિકગ્નાઈઝેશન સિસ્ટમથી સંપૂર્ણ કોમ્પ્યુટર પણ વિકસિત કરાઈ ચૂક્યાં છે, જે બોલાયેલા શબ્દોને લખી શકે છે, પણ તે એ નથી ‘સમજી’ શકતાં કે તેઓ શું સાંભળી અને લખી રહ્યાં છે. NO કે KNOW માટે જ્યારે ‘નો’ બોલાય ત્યારે કોમ્પ્યુટરને ખબર ન પડે કે ક્યું ‘નો’ લખવું. જોકે ટેકનોલોજી જે રીતે વધુ ને વધુ ઉન્નત બની રહી છે તે જોતાં એમ કહી શકાય કે આ પ્રકારના તમામ અવરોધો પર તે કાબૂ મેળવી જ લેશે.

એક રસપ્રદ વાત એ પણ છે કે છેલ્લા એક વર્ષથી દુનિયા સામે કોરોનાનું જે સંકટ ખડું થયું છે તેણે ઘણી બાબતોમાં દુનિયાને પાછળ ધકેલી દેવાનું કામ કર્યું છે, પણ આર્ટિફિશિયલ ઈન્ટેલિજન્સને લાગેવળગે છે ત્યાં સુધી આજે આ ક્ષેત્રે જે હરણફાળ ભરી છે તે કોરોનાને કારણે વધુ શક્ય બની શક્યું છે. જો કોરોના ન આવ્યો હોત તો આ ક્ષેત્રે આટલી ઝડપ ન થઈ હોત.

આ ક્ષેત્રના જાણકારો કહે છે કે કોરોનાને કારણે જ એઆઈ અને ઈન્ટરનેટ ઓફ થિંગ્સનો ઝડપથી વિકાસ થયો છે. કેન્સરથી લઈને કોરોના સુધીની જાંચ અને ઉપચાર ઉપલબ્ધ કરાવવાની પ્રક્રિયામાં એઆઈએ પોતાનું સ્થાન વધુ મજબૂત બનાવી લીધું છે.

- હરસુખ થાનકી

લગ્નઈચ્છુક યુવક-યુવતીઓની યાદી

યુવક

નં	નામ, જ.તા., ઊંચાઈ, અભ્યાસ, વ્યવસાય	જ્ઞાતિ-મૂળ વતન-હાલ	સંપર્ક
૧)	પ્રતીક બી ગગલાણી, ૨૬-૧-૮૯, ૫-૧૦' B.Com.,	વૈષ્યાવ કાંદિવલી	(મો) ૯૮૬૭૮૦૮૭૨૭/૩૩ (મો) ૯૯૮૭૨૦૪૮૦૪
૨)	પ્રતીક એસ. હેમાણી, ૧૬-૯-૧૯૮૫, B.Com., -	જૈન બોરીવલી	(મો) ૯૯૩૦૨૮૧૧૦૧ (મો) ૯૮૬૭૮૦૮૭૨૭
૩)	પંકજ એમ. જૈન, જાન્યુઆરી ૧૯૮૭, C.A. -	જૈન મારવાડી મલાડ	(મો) ૯૮૬૯૭૯૮૯૪૦ (મો) ૯૮૬૭૮૦૮૭૨૭
૪)	રાઘવ ડી. ત્રિવેદી, ૧૫-૨-૧૯૯૨, ૬-૧' B.Com.,	બ્રાહ્મણ મીરાસોડ	(મો) ૮૮૫૦૩૭૬૦૦૭ (મો) ૯૮૬૭૮૦૮૭૨૭
૫)	નીમેષ એસ. શાહ, ૧૨-૩-૧૯૯૧, B.Com.,	જૈન વિરાટ	(મો) ૮૪૪૬૫૧૧૮૨૩ (મો) ૯૮૬૭૮૦૮૭૨૭
૬)	પારસ કાંતીલાલ શાહ, ૧૫-૧૦-૧૯૮૨, B.Com., Innocent Divorce	જૈન વાશી	(મો) ૮૭૭૯૫૬૮૭૨૫ (મો) ૯૮૬૭૮૦૮૭૨૭
૭)	પારસ વી. શાહ, ૬-૧૧-૧૯૮૮, C.A.	જૈન મુલુંડ	(મો) ૯૯૬૯૯૮૪૦૮૬ (મો) ૯૮૬૭૮૦૮૭૨૭
૮)	ચીંતન એ. શાહ, ૧૧-૧-૧૯૮૪, B.Com.	જૈન ઘાટકોપર	(મો) ૯૬૧૯૬૫૩૭૪૨ (મો) ૯૮૬૭૮૦૮૭૨૭
૯)	સાગર સંતોષ શાહ, ૨૭-૧૦-૧૯૯૩ M.Com. Service, Graphic Designer	દશાશ્રીમાળી સ્થા. જૈન મૂળી- બોરીવલી	(મો) ૮૯૬૨૩૯૮૭૦૦ (મો) ૯૮૨૬૭૭૨૭૬૫
૧૦)	તેજસ ચંદ્રકાંત ટીબડીયા ૨૫-૮-૧૯૮૨, S.S.C	દશાશ્રીમાળી સ્થા. જૈન બીલખા(જુનાગઢ) વસઈ	(મો) ૯૩૨૧૨૨૯૯૭૮ (મો) ૯૩૨૩૧૭૯૧૦૦

યુવતી

૧)	સિદ્ધી કે. શેઠ, ૧૦-૧૧-૧૯૯૭, ૫'-૫'' B.Com, BFM	જૈન મુલુંડ	(મો) ૯૮૬૭૧૩૭૨૯૮ (મો) ૯૮૬૭૮૦૮૭૨૭
૨)	અવની જે. ગગલાણી, ૧૬-૧-૧૯૮૯, - B.Com.	વૈષ્યાવ કાંદિવલી	(મો) ૮૦૯૭૪૬૦૩૪૯ (મો) ૯૮૬૭૮૦૮૭૨૭
૩)	ચાંદની એસ. દોશી, ૧૭-૭-૧૯૯૫, - B.Com.	વૈષ્યાવ ઘાટકોપર	(મો) ૯૮૯૨૭૯૦૩૩૪ (મો) ૯૮૬૭૮૦૮૭૨૭
૪)	મીચોલી જતીન શાહ, ૧૬-૧૧-૧૯૮૭, - M.Com.	વૈષ્યાવ ઘાટકોપર	(ઘર) ૦૨૨-૨૧૦૨૧૮૮૮ (મો) ૯૮૬૭૮૦૮૭૨૭

મૌન

મૌનનો મહિમા અપાર છે. બાઈબલ કહે છે જીવનમાં કઈ કઈ પરિસ્થિતિમાં મૌન ધારણ કરવું જોઈએ.

૧. ક્રોધના આવેશમાં મૌન ધારણ કરવું જોઈએ. ૨. જ્યારે તમારી પાસે સઘળાં સત્ય ન હોય ત્યારે મૌન ધારણ કરવું જોઈએ. ૩. જ્યારે તમે હકીકતની ચકાસણી ન કરી હોય ત્યારે મૌન ધારણ કરવું જોઈએ. ૪. જ્યારે તમારા શબ્દો કોઈ નબળી વ્યક્તિને દુઃખ કે હાનિ પહોંચાડી શકે એમ હોય ત્યારે મૌન ધારણ કરવું જોઈએ. ૫. જ્યારે સાંભળવાનો સમય હોય ત્યારે મૌન ધારણ કરવું જોઈએ. ૬. જ્યારે પવિત્ર વસ્તુઓને હળવાશથી લેવા મન લલચાય ત્યારે મૌન ધારણ કરવું જોઈએ. ૭. જ્યારે તમને પાપ વિષે રમૂજ કરવાનું મન થાય ત્યારે મૌન ધારણ કરવું જોઈએ.

સાભાર-જન્મભૂમિમાથી

THE PIONEERS OF CREATING SPACE ON EARTH

"Space is both a liability and an opportunity. It all depends on how you utilise it effectively".

Rajesh Gandhi

Chairman, Kompess India Pvt. Ltd.

KOMPRESS – THE KEY TO SPACE MANAGEMENT

Kompess delivers modern, effective and end-to-end storage solutions from designing, to software solution to execution.

Mobile Compactors

Effectively optimizes storage capacity by 80-100% or freeing up to 50% of floor space

Lockers and Cabinets

Enhances organization and efficiency

Warehouse Storage Racking Systems

Utilizes space to its maximum and streamlines warehouse operations

Automated Storage System

Automated storage and retrieval solutions to boost productivity

To know more about how to save space, time and money, visit

www.kompessindia.com

ARIA
RESORT & SPA
NASHIK

Aria Resort & Spa is a complete vegetarian hotel specialized in Jain food. The Premises is only 5 min away from #sulavineyards and equipped with all the luxurious facilities to ensure your comfort and relaxation.

FOR BOOKINGS & DETAILS

+91 7796631002 | +91 7796631004

sales@ariaresortandspa.com | book@ariaresortandspa.com

Adv.